

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Remigio episcopo Rhemen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

quàm incorruptibilis arbiter claret: cautiore est iste in examinatione iudicij, quàm in electione florum illa, quæ ceram casta producit. Tunc itaque ille, qui offerre noluit, admissi criminis se teste confusus, & immensi pudoris reatu percussus, postquàm vidit sibi à radice suæ conscientiæ tantæ turpitudinis opprobria pullulasse, & in faciè suam occulte cogitationis facinora reuelata adspexit: considerauit, ingemuit & defleuit: vt saltem lachrymarum fonte rigante dilueret, quod corde delinquere fœdauit. Qui postea maiora obtulit dona exactus, ceræ iudicio castigante.

Ignis nihil
lædit ope-
rimentum
sepulcri ei-
us.

Item cum iuxta consuetudinem, quadam nocte cereus illuminatus fuisset, casu super sepulcrum eius, qui intercessione sua mortuos viuificat, ardens corruit: ita vt super marmor, quò cecidit, sine læsione aliqua perarderet. Nam in quantum fuit cerei longitudo, cera iacens inuenta est, papyro consumpta: tanquàm si confinium cera ipsa fecisset inter ignem & pallium, vt ab ipsa inueniretur defendi, per quam potuisset exuri. Attendit beneficium, vt obediret præcepto. Quam semper scit subindè consumere, hinc ceram ignis expauit: quam ad ardendi auxilium sumpserat, ipsa ei visa est repugnare. Sed inter hæc illud potius admonet, vt dicatur, In virtute confessoris, quas deducit cera flammam, extinxit: & conuerso ordine illud, à quo vorari potuit, præfocauit. Diuersæ species suam visæ sunt naturam mutasse. Nè quid enim hinc incendia læderent, pallium pro marmore, cera fuit pro flumine. Sed quantum est apud illum cerei lumè extinguere, qui cæcorum lumen accendit: aut cum ad alterius cadaveris sepulturam oculorum ignem redintegrat, quàm facillè credimus de sepulcro proprio vt flammam expellat? Vellem adhuc infatigatus sacratissimi viri miracula quasi peculiariter decantare: sed vereor, nè vnde meam cupio deuotionem ostendere, auditoris animum, fastidio nascente, videar obturare. Da mihi pie veniã de textus huius paruitate: da casui culpam, de quo exiguum dicerem, si libros implerem: nè, dum hominis cupio vitare fastidia, videar incurere confessoris offensam. Sed præsumo plurima de te minus dicere: vt de te legere populum breuitas plus inuitet. Amen.

VITA S. REMIGII, RHEMORVM ARCHIE-
PISCOPI, SCRIPTA AB HINC MARO, AEQVE
Rhemensi Archiepiscopo. Claruit is circa annum Domini 850.

P R A E F A T I O.

HINC MARVS nomine, non merito, episcopus, ac plebis Dei famulus, dilectis fratribus ac comministris nostris, huius sanctæ Rhemensis ecclesiæ filijs.

Sicut à senibus, & iam ætatis prouectæ viris religiosis, qui de tempore Tilpini vrbs huius præfulis adhuc viuabant, quando in seruitium istius sanctæ ecclesiæ, auctore DEO, fui electus atque prouectus, & postea per aliquot annos vixerunt, fideli relatione didici, à suis Maioribus audièrunt narrari, eos vidisse librum maximè quãtitaris, manu antiquaria conscriptum, de ortu ac vita ac virtutibus atq; obitu beati Remigij, sanctissimi patroni nostri. Qui hac occasione deperijt: quoniam Aegidius, post beatum Remigium quartus istius ciuitatis episcopus, quendam virum religiosum, Fortunatum nomine, metricis versibus insignè, qui à multis potentibus & honorabilibus, in his Gallicis & Belgicis regionibus, per diuersa loca tunc vitæ ac scientiæ suæ merito inuitabatur: petijt de eodè libro, corthurno Gallicano dictato, aperto sermone aliqua miracula, quæ in populo recitarètur, excipere, quatenus ea sine rædio audire & mente recodere, atq; per ea ad amorè & honorem atq; deuotionem Dei & ipsius protectoris sui idem populus excitari valeret. Quod & in eadem excerptione lector potest aduertere, vbi scriptum est: Studeamus pauca disserere, plurima præterire. Et cum ipsa excerptio cœpit lectio, ne in populo frequentari, & à multis propter breuitatis suæ facilitatem transcribi, ipse magnus codex à negligentibus negligentius cœpit haberi: vsque dum Caroli principis tempore, quando propter discordiam & contentionem de principatu, inter eum & Ragenfridum, frequentia ac ciuilia, immò plus quàm ciuilia, quia intestina & paricidalia bella in Germanicis & Belgicis ac Gallicanis prouincijs religio Christiani-

Liber ingès
de vita S.
Remigij
vt perierit.

Fortunati
laus.

Carolus
Martellum
dicit.

tatis penè fuit abolita / ita vt episcopis in paucis locis residuis, episcopia laicis donata, & per eos rebus diuisa extiterint: adeò vt Milo quidam, tonsura clericus, moribus, actu, & habitu irreligiosus laicus, episcopia Rhemorum ac Treuironum vsurpans in Rhemenſi ecclesia non solum preciosa quæque ablata fuerunt, sed & ecclesiæ arque domus religionum destructæ, & res ab episcopo fuere diuisæ. Illi quoque pauci, qui erant residui, clerici negotio victum quærebant, & denarios, quos mercimonio conquirebant, in chartis & librorum folijs interdum ligabant. Sicque præfatus liber cum alijs partim stillicidio putrefactus, partim à foricibus corrosus, partim foliorum abscissione diuisus, intantum deperijt, vt pauca & dispersa indè folia reperta fuerint. Cùm verò tempore Pipini regis, prædicti Caroli principis filij, reuelatio ostensa Eucherio, Aurelianensis ciuitatis episcopo, de damnatione æterna eiusdem Caroli, qui res ecclesiarum diuiserat, fuit: idem Pipinus, sicut & aliarum ecclesiarum episcopis, huic Rhemenſi episcopo partem de rebus ecclesiasticis reddidit, & Tilpinum in hac vrbe Rhemorum episcopum ordinari consensit. Hoc enim in hac ecclesia Rhemenſi nouissimo seculi tēpore de libro memorato, sed & de alijs accidit, quod antiquo tempore de authenticis scripturis euenisse sanctus Ioannes Chrysoſtomus in Homilia 9. Euangelij secundum Matthæum, memorat, dicens: Multa enim ex prophetis perire monumentis, quod de historia Paralipomenon probare possibile est. Desides enim cùm essent Iudæi, nec desides modò, sed & impij, alia quidem perdidit negligenter, alia verò tum incenderunt, tum concenterunt profanè. Et de prophanitate quidem tali Ieremias refert. De negligentia verò in quarto Regum libro legimus, quomodò post multum temporis vix Deuteronomij sit volumen repertum, defossum quodam in loco, ac penè deletum. Sed & plura de scripturis in his, quæ habemus, memorata legimus, quæ non habemus: sicut est liber iustorum, qui commemoratur in libris Regum, & sicut est liber bellorum Domini, cuius in libro Numerorum mentio est: neq; Carmina Salomonis, neque Disputationes eius sapientissimas de lignorum natura herbarumque omnium, itemque iumentorum & volucrum, reptilium & piscium: vel quod in libro, Verba dierum, dicitur: Reliqua verò operum Salomonis priorum & nouissimorum, scripta sunt in verbis Nathan propheta, & in libris Ahie Silonitis: in visione quoque Ado Videntis contra Ieroboam filium Nabath, & multa huiusmodi volumina, quæ scriptura quidem fuisse probat, sed hodiè constat non esse. Vastata nanque à Chaldæis Iudæa, vt in patrum literis legimus, etiam bibliotheca, antiquitas congregata, inter alias prouinciæ opes, hostili est igne consumpta: ex qua pauci, qui nunc in sancta scriptura continentur, libri postmodum Esdræ pontificis & propheta sunt industria restaurati. Vnde scriptum est de eo: Ascendit Esdras de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moyſi. Velox videlicet, quia promptiores literarum figuras, quam eantens Hebræi, habebant, repererit. Et in epistola regis Persarum Artaxerxes rex regum, Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem.

Quo contra & nos, multis alijs perditis, plura in quibusdam historijs & diuersis piaciolis, ac vſitata relatione, à præcedentibus relicta posteris, de ortu & vita, seu virtutibus & obitu domini & sanctissimi patris ac ptectoris nostri Remigij habemus, quæ in memorata excerptione non continentur. Vnde bonis vestris desiderijs placuit, vt illa mea seruitus ad ignorantium & subsequentiū notitiam in vnū colligeret. Quod & iam diū fecissem, nisi me spes vana deluderet, quibusdam dicentibus, quia in illo & in illo loco magnum librum de virtutibus & vita ipsius domini & patroni nostri reperire valerem. Ad quæ mittens, quæ mihi promissa fuerunt, penitus falsa inueni. Nunc autem, opitulante Domino, qui in se confidenti, & opera sua, qui mirabilis est & gloriosus in sanctis suis, volenti loqui, promittit: Aperi, inquit, os tuum, & ego adimplebo illud: meritis ipsius sancti Francorum apostoli & patroni nostri, vestrisq; adiutus orationibus, aggrediar quæ diū distuli, à progenitoribus & ortu eius incipiens, & sic tam ea, quæ in historijs, à Maioribus editis, de illo inueni, quàm & illa, quæ in diuersis schedulis dispersa reperi: verum & illa in serie digerens, quæ vulgata relatione percepti: quia vt longè ante nos dictum est, & etiam in sanctis scripturis, sed & in euangelica veritate comperitur: vera est lex historiæ, simpliciter ea, quæ fama vulgante colliguntur, ad instructionem posteritatis literis commédare. In quibus omnibus lectorem di-

Rhemenſis
ecclesia val
dè afflicta.Iere. 36.
4. Reg. 22.2. Reg. 1.
Num. 11.
3. Reg. 4.

2. Par. 9.

1. Esd. 7.

Ibidem.

Psal. 67.

Psal. 80.

Remigius

Francorum

Apostolus.

ueritas styli non perturbet: quoniam ea, quæ de historijs Maiorum adsumam, & ea, quæ in antiquis schedulis reperiam, ita vt inuenta fuerint, ponam.

Illam verò, quæ ex antiquis vulgata relatione percipi, & quæ ad instructionem legentium vel audientium addam vel eorum verba, de quorum dictis mutuabor, ponere procurabo, vel meo sermone dictabo: volens quiddam debiti mei obsequij in laude, qua non indiget, offerendo, ipsi benefactori meo retribuere pro omnibus, quæ indigno mihi gratis potius tribuit, quàm meritis vllis retribuit. Denique in descriptionibus virtutum eius ordinem, quo per illum eas Dominus dignatus est operari, seruare non potero: sed sicut eas vel scripto vel auditu accepi, describam. Sic enim saluo altiore prophetica inspirationis munere, diuino allatæ mysterio, & psalmos sanctus Hieronymus dicit in ordine digestos, non sicut fuerunt editi, sed sicut ab Esdra diuersis temporibus fuerunt inuenti. Veruntamen prout notitiam temporum inuenero, vel ordini gesta congruere videro, ea digerere procurabo. In his autem, quæ descriptis virtutum miraculis, à Domino per beatissimum patronum nostrum operata sunt, ad exhortationem legentium siue audientium, pro modulo intellectus mei, de catholicorum dictis subiungere studebo: vestigia beati Gregorij, licet non valeam, prosequi moliar. Qui describens sanctorum actus, prauorumque casus, exhortatione inde assumpta, secundum sapientiam sibi à Deo datam, multa necessaria & vtilia legentibus ac audientibus interposuit. Verum & non ab re agere à quoquam videti puto, si ea, quæ de ortu, & actu, atque obitu domini & patroni ac protectoris nostri in schedulis, vetustate propè deletis, inuenta sunt, reparo, & de aditis ad lucem reduco: & ea, quæ veterum certa relatione cognoui, literis commendare procuro: cum, sicuti præmissi, sancti Esdræ pontificis studio sacras scripturas, desidia & prophanitate impiorum Iudeorum abolitas, noscamus fuisse restauratas, & non solum euangelicam & apostolicam historiam, ab euangelistis sacratissimè conditam, sed & plurimorum sanctorum gesta plurimos Ecclesie magistros, ad instructionem multorum, & etiam historiographos agones secularium, ad posterorum memoriam descripsisse, gentiles quoque poetas sua fignamenta grandisonis pompare modis, studuisse legamus.

In lib. Dialog.

VITA S. REMIGII RHEMORVM ARCHIEPISCOPI.

13. IANVAR

Montanus monachus insignis.

OST vindictam scelerum, quæ facta est à Domino cæde Galliarum, prosequente Vuandalorum crudelitate, misericordiam cæli distillarunt: cum ad mitigandam, gentis Francorum barbarica ferocitate superuenturam, diuinæ animaduersionis propter iniquitates perseverantes ultionem, mundo præfulem à Deo prædestinatum, Remigium pontificem hoc ordine protulerunt.

Eius ecclesiis.

Erat quidam venerabilis, ac dignus professione & nomine, Montanus monachus, in reclusionem solitariam vitam ducens, ieiunijs, vigilijs, atque orationibus continuè vacans, necnon ceterarum virtutum insignibus adeo diuinitati se commendabilem reddens, vt angelicis sepe frueretur alloquijs, & frequenter cælestibus visionibus ac reuelationibus interesset. Is ergo cum peruigil in oratione pro pace sancte ecclesie, quæ multis ac diuersis afflictionibus apud Galliarum & Belgicarum provincias vexabatur, Dei omnipotentis clementiam indefessis precibus exoraret, nocte quadam plus solito orationem protelans, vsque lucis crepusculum in contemplatione permansit. Qui cum lassitudine ac fragilitate carnis compellente, paululum membra sopori dedisset, subito per diuinam gratiam angelorum choris & animarum cœtibus, beatissimorum hominum iam cum Deo regnantium, & immortalitatem ad lucem corporum expectantium, spiritibus interfuit, & familiarissimè cepit audire colloquium. Inter cetera igitur, quæ in conuentu illo cælico audiuit, etiam illi sancti spiritus, humanæ salutis auidi, queritari cœperunt de Gallicanæ deiectione ecclesie, & quod factum ad talia opus esset, crebro versare sermone, dicentes, quia iam tempus esset miserendi

miserendi eius. Duplicia enim receperat pro omnibus peccatis suis, quanquam fax eius non sit exinanita. His ita inter se conferentibus, subito vox adfuit, à superioribus atque secretioribus adytis saluberrimè atque suauissimè intonans, quæ & presentium solaretur spirituum mœstitiam, & quod futurum erat, gratulabūda promulgaret sententia, ita dicendo; Dominus prospexit de excelso sancto suo, Dominus de celo in terram adspexit, vt audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemptorum, vt annuncietur nomen eius in gentibus, in conueniendo populos in vnum, & reges vt seruiant ei. Cilinia in vtero concipiens, filium pariet nomine Remigium, cui à me saluandus populus committetur. Beata siquidem Cilinia, intenta pijs operibus, licet corpore teneretur in mundo, mente conuersabatur in celo. Quæ in flore iuuentutis pepererat de vnico viro suo Aemylio Principium, Sueffionum ciuitatis postea sanctum episcopum, & fratrem eius, patrem beati Lupi episcopi eiusdem Principij successoris, qui vsque ad vltima gloriosi Remigij tempora, sacerdotio est functus, sicque defunctus.

Psal. 101.

Ciliniæ
laus.Principius
Sueffionū
Episcopus.

Vir autem ille venerabilis, inter illius temporis innumera pericula, tanta consolatione accepta, Ciliniæ diuinum oraculum, gratia Dei perceptum, innotuit. At illa dixit ad Mōtanum; Quomodo fieri potest, vt anus lactem filium, cum mihi à temporibus diu transactis muliebria defecerint, & vir meus Aemylius vetulus sit, ac in quoso eius corpore frigidus extet circū precordia sanguis, & voluptatis opera in eo penitus emarcuerint? Erant enim ambo genere nobiles, & gratia inter suos nominatissimi. Et quia liberorum parentes procefferant in diebus multis, effœti, & carne iam infœcundi, coniugale commercium non quebant, nec eis spes vltra vel appetitus generandi sobolem inerat. Cui beatus Montanus respondit; Scias, quia cum ablactaueris puerum Remigium, de lacte tuo perunges oculos meos, & recipiam lumen. Nam vt merita illi accrescerent, sicuti & sancto Tobia, iuxta diuinum sermonem, vt iustus iustificetur adhuc, idem beatus Montanus lumen corporalium oculorum amiserat. Tandem creditibus parentibus verbis viri Dei, fit gaudium, quod talem suscepturi essent prolem, in cuius conceptione non foret ardor explendæ libidinis, sed amor generandæ iuxta diuinum preſagium sobolis. Concipitur ergo futurus Christi pontifex, & Christi adminiculante misericordia, mater beatissima, quem auspice Deo concepit, feliciter filium genuit, cui Remigij secundum Domini dictum, in baptisinate nomen imponi fecit. Et ablactatus, sicut suus prenunciator preſiderat, lacte matris oculos sui vatis, matre obstetricante, perungens, lumen illi gratia diuina restituit. Nec incredibile videri debet, si puer iste, antequam per ætatem corporis sciret vocare patrem & matrem suam, virtutes munere diuino operatus est, qui etsi vt homo in iniquitatibus cōceptus est, contra morem tamen humanæ conditionis, non in delictis eum preuaricationis, sed in gratia remissionis, mater sua peperit. Neque enim dubitandum est, quia spiritus sanctus, qui eum talem futurum preſiderat, & cuius munere cōceptus fuit, etiam à peccatis absoluit. Constat quippe veridica patrū sententia, quia lege non constringitur spiritus sancti donum. Et propterea qui Cornelium ac domum eius ante perceptionem baptisimi sua gratia consecrauit, ipse vtique beatum Remigium non solum ante baptismum, sed etiam ante natiuitatem eiusdem gratiæ munere perfudit. Ortus est autem ex anu & vetulo diu sterilibus per reſponſionem, vt Isaac & Iohānes, vir iste, sanctus, antequam natus nomine designatus, antequam mundo cognitus, in pago Laudunēsi, alto parentum sanguine, vt monstraretur in ortu, qualis futurus erat in actu.

Tob. 2.
Apo. 22.Montanus
recipit visum.

Psal. 50.

Act. 10.

Gen. 17.

Luc. 1.

Gen. 17.

Gen. 32.

3. Reg. 13.

Luc. 1.

Matth. 11.

Matth. 16.

Act. 13.

Act. 9.

Marc. 3.

Singularis autem meriti indicium datur, quoties hominibus à Deo vel imponitur nomen, vel mutatur. Sic Abram, quia pater multarum gentium erat futurus, Abraham nomen, vel mutatur. Sic Iacob, quia Deum vidit, Israël appellari meruit. Sic Iosias rex, ob eximiam virtutis culmen, nominatus à Deo est multo antè quàm natus. Sic Iohannes, eò quòd diuina sibi gratia adminiculante, plus esse meruit, quàm propheta, & quòd nemo inter natos mulierū maior illo surrexit, & Petrus à firmitate & stabilitate petra sumpsit cognomen. Et qui antè Saulus, postea nominatus est Paulus, quoniam legis zelo contra Christum erectus, ab eo, quem in membris suis persequebatur, de celo in terrā prostratus, apud se factus est Paulus, id est, paruus, modicus & humilis, demum gratiæ Dei magnus defensor & vas electionis effectus, atque totius est Ecclesiæ magister & predicator egregius. Et filij Zebedei, eò quòd verbum Dei terribiliter mundo peccanti intonuerunt, filiorum tonitruū assumpserunt cognomen. Et Dominus ac redemptor noster, Iesus,

Matth. 1. sus, id est, Saluator est cognominatus antè, quàm carne natus, eò quòd salutini facturus esset populum suum à peccatis eorum. Ità ergò & beatus Remigius ab eo, quòd ecclesiam sibi credendam, inter fluctuagos mundi rectorus esset anfractus, Remigij cognomen à Deo assecutus est. Seruorum nanque Dei proprium est, à Deo nominati sciri. Vnde vni eorum dicitur: Noui te ex nomine, & beato Ieremiæ, ad verbi diuini prædicationem ituro, dicitur: Priusquàm te formarem in vtero, noui te; & in ventre matris tuæ sanctificauit te. Ieremias enim ab idolorum cultu populum reuocaturus, in ventre sanctificatur: Iohannes populum suo illuminaturus alloquio, in vtero materno prophetiam suscepit gratiam: & beatus Remigius gentem Francorum à tenebris ignorantie ad lucem perducturus euangelij, itidem diuina donatus est gratia: vt quod perfecturus erat ministerio, cum participibus suis pari claresceret munere: & qui, vt dictum est, Ecclesiam Dei, speciali autem cura Rhemorum ciuitatem atque prouinciam, remigio alarum sanctarum, scilicet verbo & exemplo, meritis & orationibus erat Dei prædestinatione rectorus: & perfecto certamine, spiritu celestia regna petiturus, angelorù vitæ subuectus auxilio, Remigius est iure Dei præceptione vocatus.

Remigius,
alias Remedius dictus. Nec illud silendum est, quia in chartis recèti tempore post illius obitù, sed & post plura annorum curricula factis, de rebus Rhemensi Ecclesiæ traditis, Remedium fuisse nominatum legimus. Quod qui merita & acta illius attendit, congruè hoc eum nomine appellatum fuisse intelligit. Qui mitigator furoris Domini, in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, & magnificatus à Domino in conspectu regum, in verbis suis, sicut in sequentibus ostendemus, monstra, videlicet paganos feroces, placauit. Meritò igitur eum Remedium fuisse nominatum in baptisate crederemus, nisi in emendatioribus gestis illum oraculo diuino per sanctum Montanum, Remigium vocari debere, cognosceremus. Sed & in versibus metricis ab ipso cõpositis, & iussione illius in quodam vase ab eo consecrato sculptis, ità legimus;

Carmina S.
Remigij. Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro;
Iniecto æternus quem fudit vulnere Christus;
Remigius reddit Domino sua vota sacerdos.

Quod vas vsq; ad nostra tempora perdurauit, donèc fufum, in redemptionem datum est Christianorum, vt à ministris diaboli Nortmannis redimeret precium argentei calicis, quos de potestate tenebrarù redemerat effusus sanguis calicis, Christi videlicet passiois.

Traditur
litteris. Traditus autem à parentibus scholæ literis imbuendus, in breui coequis & etiam natu maioribus suis doctrina excellentior est effectus. Studebat quoque teneros annos morum maturitate vincere, & benevolentiam cordis, charitatis melle condire, turbas frequentium populorum vitare, & vt præconem suum fecisse didicerat, vita solitaria in reclusionem Domino seruire: qui locus in castro Lauduno hætenus designatur, & venerabiliter colitur. In qua reclusionem secundis successibus certatim sanctæ conuersationis studijs iustus adolescens Domino militauit. Et cum ad viginti & duos ætatis suæ annos peruenit, defuncto Bennadio archiepiscopo in hac vrbe Rhemensi, omnium generaliter votis ad pontificij culmen raptus fuisse dinoscitur potiùs, quàm electus. Fit ergò concursus populi, diuersi quidem sexus, conditionis ac dignitatis, necnon & ætatis: sed vnus atque eiusdem sententiæ cuncti hunc verè Deo dignum, & qui populi præfici deberet, acclamabant. Vir autem beatissimus his angustijs depressus, nimis afficiebatur angoribus: quia nec fuga locus vsquàm patebat, nec populo, vt ab intentione cœpta respiceret, villo modo satisfacere poterat. Diuinæ nanque erat voluntatis, vt qui omnium saluti prospecturus erat, omnium acclamationibus eligeretur: & qui vnitate fidei cum iam fidelibus, & futuris fidelibus erat prouisurus, vnione cuncti populi ad sedem eueheretur sacerdotalis honoris. Sanctissimus quidem vir cum his acclamationibus se vrgeri conspiceret, de infirmitatis & ætatis suæ tempore conqueri cœpit, & quia Ecclesiasticus ordo infirmam ætatem ad hanc non reciperet dignitatem, voce publica fatebatur. Timebat enim, nè immatura ætas inimici versutis impugnata, aliquid contraheret sinistri. Sed diuina gratia, & vocem populorum constantissimè in ipsius perdurare fecit electione, & sanctum virum ab antiqui hostis protexit malignitate. Et cum populi acclamaret frequentia, & sanctissimus vir magna reniteretur constantia, placuit omnipotenti Deo ei manifestissimis monstrare indicijs, quod ipse de eo haberet iudicium.

Etenim

Etenim cum modo prædicto reniti conaretur, videntibus cunctis qui aderant, descendit subito radius noui luminis super ipsius viri sancti verticem, ac si ipse sol de caelo motus, super eum ceciderit? & quia illuminandarum lux parabatur animarum, ipse quoque, cum ad hoc opus adscisceretur, lumine debuit declarari visibili. Ipse namque erat lucerna, quæ non sub modio curæ corporeæ, sed super candelabrum purissimæ ac Deo dilectæ conuersationis erat ponenda? quatenus his, qui in domo sanctæ Ecclesiæ futuri erant, lumen optimæ institutionis præberet.

Placuit etiam omnipotentia diuinæ, huic miraculo aliud addere, ad ostensionem mentis beatissimi viri. Etenim radio supradicto se illustrante, sensit capiti suo vnguinis sacri infusum liquorem, quo totum eius delibutum est caput. Et merito? ut qui oleum spirituale populis, quo eorum quidem capita visibili, mentes autem prædicatione, sancto spiritu in se loquente, vncturus erat chrismate inuisibili, id est, gratia eiusdem spiritus sancti, ipse quoque prius tali vnctione insigniretur. Acceptis autem talibus ac tantis auspicijs, diuinis timuit contraire statutis. Neque enim tutum illi videri poterat, tot signis præcurrentibus, diuinæ contradicere iussioni, præsertim cum luce & vnctione sancti spiritus, quæ oleo visibili designatur, interius illustratus atque perunctus, ut & sanctus Esaias, admittendum se in diuinum ministerium, debere se potius offerre, quam excusare, didicerit.

Posthabita ergo omni dubitatione, atque ancipiti submota sententia, vnanimitate episcoporum Rhemenensis prouinciæ, infulis induitur sacerdotalibus, benedictione consecratur episcopali, atque in sede præfulatûs collocatur huius ciuitatis Rhemorum. Vbi statim sic apparuit apertus & deuotus, tanquam si officio, ad quod nouiter ascenderat, iugiter præuisisset. Fuit itaque in elemosynis largus, in vigilijs sedulus, in oratione deuotus, in humanitate profusus, in doctrina præcipuus, in charitate perfectus, in sermone paratus, in conuersatione sanctissimus. Synceritatem mentis, vultus sui serenitate monstrabat, & pietatem clementissimi cordis, ostendebat in lenitate sermonis. Quicquid ad salutem posset pertinere æternam, non minus implebat beatissimus opere, quam sermonis prædicatione docebat. O virum, per omnia Deo dignum. Eminebat in ipso habitu, animi pulchritudo? in specie exterioris hominis, ipsam putares expressam imaginem sanctitatis. Erat irreuerentibus terribilis ad spectum, reuerendus in celsu, metuentus seueritate, venerandus benignitate. Censuram autoritatis, temperabat mansuetudo humilitatis. Delinquentibus quidem minabatur frontis austeritas, sed blandiebatur cordis serenitas. Erga bene agentes, Petrus apparebat in vultu, erga delinquentes, Paulus in spiritu, ac sic conueniente in vno diuersitate gratiarum, illius pietatis, huius erat æmulator districtiōnis? ita ut cum præsentiam eius quisquam vix sustineret, absentiam ferre non posset. Internorum autem bonorum suorum formas ac species, sicut nemo ad plenum potuit inspicere, ita nemo sufficit explicare? Quas sicut ille studuit excolere, ita & laborauit occultare? & cum hæc vellet augeri, nolebat agnosci. Sed quia hæc est natura iustitiæ, ut quanto studiosius abscondi optat, tanto clarius innotescat, & occultatio ipsa, prædicatione sit? per populos tantorum bonorum fama volitabat. Eminebat in admiratione omnium, veluti ciuitas super verticem montis exposita, nec iam lucerna poterat latere sub modio. Gloriosa illa anima aperuit latentem in se diuitias celestium munerum, & de armario suaueolentium virtutum, aromata sanctificationis & gratiarum suarum supra omnem hanc ecclesiam effudit. Neglector quietis, refugia voluptatis, appetitor laboris, patiens abiectiōnis, impatiens honoris, pauper in pecunia, diues in conscientia, humilis ad merita, superbus ad vitia. Sic in se excoluit diuersas gratiarum virtutes, ut vix pauci tenerent singulas, quomodo ille impleuit vniuersas. Semper in operis exercitio, semper in compunctiōnis affectu. Nulla illi ex omnibus propensior cura, nisi ut aut de Deo in lectione atque sermone, aut cum Deo in oratione loqueretur. Qui contra continuatis ieiunijs ossa studebat de persecutore inimico, longo triumphare martyrio, pro cibo ac potu hoc secum incessanter ruminans? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini? Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Defecit in salutare tuum anima mea. Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Et consolando se dicebat, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo,

Eius electio
diuinitus
approbat
tur.

Diuinitus
vngitur.

Esa. 6.

Consecra
tur in epi
scopum.

Eius virtus
tes.

Iustitiæ in
dolce.

Nota exi
mia orna
menta.

Psal. 41.

Psal. 83.

Psal. 118.

Psal. 62.

Psal. 42.

Ibid.

Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus. Satiabor, dum manifestabitur gloria eius.

Psal. 16.

Nam quia specie sui conditoris ad quam anhelabat, necdum satiabatur, continuis suspirijs atque gemitibus, diurnis atque nocturnis lachrymis illum desiderans, pio luctu ad superna gaudia subleuata, flendo se anima sancta pascebat: & intus quidem doloris sui gemitum tolerabat, sed eo refectiois pabulum percipiebat, quo hic vis amoris per lachrymas emanabat. Præter vitam autem nihil esuriebat, præter iustitiam nihil delectabiliter sitiebat. Præsentia tanquam inania atque transacta, absente spiritu non videbat, & in futuro reposita quasi oculis subdita concupiscebat. Et verè felix terra, quæ talem genuit, ac de alumno nobis patronum, de homine angelum ac doctorem nobis emisit. Benè igitur & congruè, secundum prophetam, de illo dicamus: In memoria æterna erit iustus. Dignè enim in memoria versatur hominum, qui ad gaudia transijt angelorum.

Psal. 111.

Qui ideo gratiam Dei glorificatus inuenit, quia mundi gloriam, adiutus Dei gratia, non quæsiuit. Qui gubernaculum fidei viriliter tenens, ancoram spei tranquilla iam in statione composuit. Qui contra impetum diaboli, scutum Dei ita infatigabiliter tenuit, vt ad victoriam perueniret. Habemus in eo medicum è cælo, cum quo sanctitas,

Beneficia
per S. Re-
migiū ho-
minibus
præstita di-
uinitus.

immò ipse sanctitatis author ciuitatem nostram intrauit. Quantis cæcis, à via veritatis errantibus, visum quo Christus videtur, aperuit? in quantorum auribus, sermonibus cælestium mandatorum, preciosum infudit auditum? Quantos intrinsecus vulneratos, angelici oris arte & orationis virtute curauit? quantorum animas, peccatis iam in corpore defunctas, ad emendationem tanquam ad lucem vocando resuscitauit? Docebat quotidie filios suos, nè res alienas concupiscerent, nè eis coniuges extraneæ pulchræ essent, nè peccati venenum per aspectum animam penetraret. De quantorum cordibus ille, quos iniquitas & impietas possidebat, fugauit luxuriam, remouit iram, restrinxit inuidiam, reuocando illuc fidem & castitatem atque misericordiam? Quantos vir ille Apostolicus poenitentia medicamentis à peccatorum morte resuscitauit, custos animarum, cupiditates refecans, iram comprimens, malitias extirpans? His magis vir ille temporibus necessarius fuerat, quibus tanta iniquitas sumptis quotidie, deficiente iustitia, viribus, cõualefcit. Et quidem ille in hac peregrinatione seculi solo corpore constitutus, cogitatione tamen in illa æterna patria conuersatus est. Qui huic mundo crucifixus ac mortuus, quicquid laborauit, de hac vita ad illam transtulit, & de sinistra semper transmisit ad dexteram, atque in cælo suos reposuit sudores. Et inter hæc omnia intendebat vir beatus iactantiam virtutum fugere, in quo non poterat gratia excelsa latere: adè vt non solum corda hominum, beluina feritate crudelia, ad mansuetudinem Christi domaret fidelis seruus eius & prudens, sciens consertis eius dare in tẽpore tritici mensuram, id est, pro captu audientium mensuratè & opportunè diuini verbi pabula ministrare: verum etiam aues, vt innocentia & potestas primi Adæ, antequàm peccaret, cui omnia irrationalia subiecta fuerunt, vt scriptura demonstrat, in isto sancto viro per secundum Adam, Dominum nostrum Iesum Christum, reformata intelligerentur.

Iactantiam
deuitat.

Gen. 1.
Psal. 8.

Cum enim inter domesticos suos contingebat illum secretius habere conuiuium, & delectaretur in hilaritate charorum, descendebant ad eum intrepidi passerès, & in manu eius, mensa reliquias colligebant. Discedebant alij saturi, accedebant alij saturandi? Sic mansuebat feritas auium, in operatione virtutum. Delectatio namque illius talis erat in hilaritate charorum, sicut de beato Iob legimus, quoniam non cadebat lux vultus eius in terram: quia nimirum in tanta grauitate vultu tenere consueuerat, vt nunquam contemptibili lætitia resolueretur: sed quotiescunque hilariorem se presentibus exhibebat, certa semper hoc causa vtilitatis eorum faceret. Ità & hic sanctus, religiosa grauitate discretus in omnibus, non vanitatis iactantia hæc vel dissolutione agebat: sed vt Dei ostenderetur collata sibi gratia, & ad eius amorè & fidem, qui mirabilis in sanctis suis, seruos suos multis modis cõsolari ac mirificare dignatur, suorum corda excitarètur, & illius seruituti se propensius manciparent. Sed & non sine consideratione videtur prætereundum, cur iste sanctus in iocunditate charorum, amplius in mansuetudine ac passione passerum, quam aliarum auium delectabatur. Et vt primò dicamus simpliciter, solent homines alias aues domesticas habere in domibus suis, passerès autem, licet in tectis, sicut legimus, & videntes scimus, soleant habitare, humana gaudentes vicinitate, intra domos tamè suas domesticos habere non solent. Vnde constat quia si aues, quæ in domibus domesticæ haberi solent,

Iob. 29.

solent, in manu pascere, pro nullo haberetur miraculo, nec esset, vnde conuiuantibus iocundatio proueniret. In domum quoque secretiorem alijs auiibus, quæ intra cubi- cula domesticæ haberi non solent, nisi passeribus, qui in tectis, humana vicinitate gau- dentes, habitare solent, ad hanc seruo Dei diuinam collatam gratiam demonstrandam, facultas non erat conueniendi.

Sed si alius aliquid in hoc sancti Dei facto perscrutari volumus, intelligere possumus, quia nullæ aues tam sepe in scripturis comendantur, sicut passer, colūba & turtur. Col- umba quippe & turtur, quæ gemitus pro cætu edere solent, quia luctus sanctorum in præ- senti seculo, & superna desideria per secretas orationum lachrymas, & * cantus ecclesiæ * publicos designant. Passer verò auis corpore parua, sed maxima sagacitate sollicita, quæ nec facile laqueis irretitur, nec per ingluuiem ventris, escarum ambitione decipitur. Hæc propter infirmitatem suam, ne aut ipsa à suo insidiatore capiatur, aut foetus eius serpen- tinis deuorentur insidijs, ad domorum fastigia celsa concurrat. Huic merito prudens & humilis quisque, comparatur, qui diabolicæ calliditatis fraudes fugiens, vigilijs & oratio- nibus ac poenitentiarum lachrymis intra sanctæ ecclesiæ septa se munire festinat. Redem- ptor etiam & Saluator noster se passerem dignatus est designari, Psalmista teste, qui dicit, Etenim passer inuenit sibi domum. Iam quippe passer domum sibi inuenit, quia æterni celi habitaculum noster redemptor intrauit, ubi factus est sicut passer solitarius in tecto, quia solus inter mortuos liber, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differetius præ illis nomen hereditauit, ut sit & vocetur filius Dei. Hic est verus Deus, & vita æterna. Ad quem in hac peregrinatione positi anima cuiusque, fidelis suspirans, sic iocundatur, dum per fidem rectam & sancta desideria ac per bona opera, in celorum regno mansionem suam sentit esse preparatam: sicut passer in foramine parietis exultat: id est, etiam veraciter fidelis in foramine maceris, scilicet in unitate ecclesiæ, quæ de perforato in cruce Christi latere, lauacro rigatur & poculo, à maligni spiritus & membrorum eius malignitate protectus, exultat: & qui ex sanguinibus, & volutate carnis, & volutate viri natus, sed sanguine Iesu filij Dei de potestate tenebrarum redemptus, & ex aqua & spiritu, quo idem Dominus Deus noster ex gloriosa semper virgine Maria Do- mina nostra est natus, & ipse à virgine matre Ecclesia, immaculato diuini fontis vtero est renatus, ac Christo incorporatus, gaudio inenarrabili & exultatione exultat.

Sunt & alia, quæ de hoc beati Francorum apostoli facto (Signa enim apostolatus eius, Franci sunt, sicut in processu monstrabimus) ad nostram vtilitatis augmentum conside- rantes trahere possumus, comparantes illud ad Iohannis apostoli. Fertur enim rela- tione Maiorum, quia cum B. Iohanni apostolo auis, quæ perdix vocatur, vna & sana à quo- dam oblata fuisset, cepit eam leni manu demulcendo tractare. Quod videns quidam ado- lescentium, ad coxuos suos ridendo dixit: Videte quomodo ille senex cum a uicula, sicut & puer, ludit. Beatus verò apostolus ista per spiritum cognoscens, vocauit ad se iuuenem, interrogans quid manu teneret. Cui iuuenis: Arcum, inquit. Et B. Iohannes: Quod habet of- ficiū illud, quod in manu tenes? Et iuuenis: Sagittamus, inquit, inde bestias, siue aues, vel alia quæque. Et B. Iohannes: Quomodo, inquit, vel quali ordine? Et iuuenis curuato arcu tetendit illum, & tensum in manu tenuit. Sed cum B. Iohannes nihil ei subsecutus loquendo fuit, post aliquod spatium iuuenis arcum distendit. Cui B. Iohannes: Cur, inquit, arcum disten- disti? Ad quem iuuenis: Quia si diutius tensus teneretur, infirmius tela iactaret. Et ad hæc sanctus apostolus: Sic & humana fragilitas si semper in rigore contemplationis persi- stat, & sibi non condescendat, minus necessario valida contemplationis penna subleua- tur. Quod pia prouisione conditoris & saluatoris nostri agitur, ut per collatam gratiam crescamus in profectu virtutum, & per infirmitatis nostræ recognitionem, discamus hu- militatis custodire virtutem. Quo facto & sermone audientibus magnam instructio- nis edificationem & presentibus contulit, & futuris sequens, sequentibus dereliquit. Sic & de hoc beati Remigij facto maximam instructionis edificationem, & in charorum chara dilectione, & in fragilitatis nostræ discreta condescensione, nobis valemus assumere, si velle passeribus subministrans, qui non serunt, neque congregant in horrea, sed Deus pas- scit illos, alijs saturatis, alios saturandos suscepit, nos qui res & facultates, vel cognati- onis successione, vel fidelium collatione suscepimus, fratribus, qui non preparaue- runt sibi, (quia hilarem dator diliget Deus) cum gaudio bona, quæ possumus, mini- strantes, alios quibus bona ministramus, adsciscimus: plus gaudentes de bono opere, quam

* Ita legens
dū videtur:
nam dictio
erat oblite-
rata.
Passer my-
sticè.

Psal. 83.

Psal. 101.

Heb. 1.

2. Iohan. 3.

Remigius,
Francorum
apostolus.
Similia Cas-
sianus habet
Collatione
24. cap. 21.

Admiranda
nonnunquam
animi rela-
xatio.

2. Cor. 9.

- quàm de bona possessione: vt & Deus colleretur bono operi nostro, qui operarijs pietatis se in iudicio dicturum p̄dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.
- Matt. 25.** Accidit autem quodam tempore, cum pastorali solertia ex more parochias circuiret, vt si negligenter aliquid in diuinis cultibus ageretur, fidelis Christi seruus agnosceret, & vt bonus agricola, quę inculta erant, ad bonę operationis fructus profereudos excoleret, vt ad vicum, cui vocabulum est Calmaciacus, perueniret. Vbi dum quidam cęcus, per interualla temporum occultatis se dęmonis inuasionē possessus, ab eo opem misericordię postulasset, quoniam ante ipsius sancti viri p̄sentiam occultari non potuit, (erat enim illius generis, de quo Dominus in Euangelio dicit, quod nō eicitur, nisi in oratione & ieiunio) cępit, qua dudum captus fuerat, dęmonis infestatione idem cęcus corporis vexatione torqueri. Tunc B. Remigius in oratione, qua semper animo ad Dominum intendebat, corpore, quod ieiunijs & bonorum operum exercitio incessanter afficiebat, se humiliter ad terram prostrauit, statimq; lumen pristinum cęci oculis reddidit, & ab eo pestem immundi spiritus effugauit, & nē ultra eum vexare p̄sumeret, in nomine Christi p̄cepit, opemq; victus petita pauperi tribuit. O ineffabilis gratia pietatis, à quo dum sola substantia petitur, triplex remedium obtinetur. Vidu pauit egenum, munerauit visu cęcatum, reddidit libertati captiuum. Atq; ita contigit per hoc insigne miraculum sanctę Trinitatis mysterium, vt cum apparuit vnus in paupere, Trinitas se ostenderet in salute.
- Mar. 9.** Qui ergo tentationibus, siue occultis in mente, siue apertis in corpore, antiqui hostis sentit se infestatione vrgeti, opem intercessionis eius obnixè deprecatur, & si fideliter petierit, ab infestatione immundi spiritus se ipsius meritis & orationibus à DEI gratia liberari non dubitet. Qui superne lumen contemplationis ignorat, qui p̄sentis vitę tenebris pressus, dum venturam vitam nequaquam diligendo conspiciat, & quod gressum operis porrigat, nescit, lumen intelligentię ac contemplationis, atq; necessariam cordis compunctionem, per intercessionem eius apud Domini pietatē expostulet, nihil hesitans, quia pro certo accipiet. Qui paupertate spiritualis victus atq; vestitus, fidei videlicet, spei & charitatis, ac cęterarū virtutū se arctari cognoscit, vel etiam temporalibus necessitatibus ac tribulationibus sentit affligi, eius intercessionū solatia gemitibus & lachrymis expetat, & quod pauper, cęcus atq; dęmoniosus per illum obtinuit, se solatio consolationum obtinere confidat. Verum si ad primas rogantis lachrymas Dominus precibus huius intercessoris nostri respondere, id est, erranti sospitatem mentis dare, vel opem ferre necessitatem patienti distulerit, nec sic quidem à petēdo, quarendo, pulsando desistendum est, neq; impetrandi subeunda desperatio: sed tanta potius perseuerantia instantia, tam obstinato frequentandus est, cum intercessionibus huius protectoris & adiutoris nostri, clamore Saluatoris, donec & ipse de cęlis Domino pro supplicatore suo supplicet: sicq; fiet, vt si mentē ab intentione proposita non mutauerit precator, nequaquam fructu pię petitionis fraudetur. Sed & si pro sua fragilitate quis, seu pro alijs interuenierit, desiderati potietur effectū: nisi forte petentē cor in petitione reprehenderit, cum resistere se p̄ceptis eius meminit, quia dignum profectō est, vt ab eius beneficijs sit quisq; extraneus, cuius nimirum iussionibus non vult esse subiectus. Qua in re hoc est salubre remedium, vt cum se mens ex memoria culpę reprehēdit, hoc prius in oratione defleat, quod errauit, quatenus erroris macula cum fletibus tegitur, in petitione sua cordis facies ab authore munda videatur. Curandum est etiam, nē ad hoc rursus proruat, quod se mundasse fletibus exultat, nē, dum plorata iterum culpa committitur, in conspectu iusti iudicis ipsa etiam lamenta leuietur, & cor iterum p̄terita in petitione reprehendant. Grauius nanq; vniquisq; confunditur, quando mandata Dei vel legendo vel audiendo respicit, qua viuendo contempnit, & indē dubitatione confusus, se ad orandum Deum conuertit. Vnde Iohannis voce dicitur: Si cor nostrum non reprehendit nos, fidutiā habemus apud Deum, & quicquid petierimus ab eo, accipiemus. Ac si diceret: Si id quod p̄cipit, facimus, id quod petimus, obtinemus. Valdē nanque apud Deum vtraque hęc sibi necessariō congruit, vt & oratione operatio, & operatione oratio fulciatur. Hinc etenim Ieremias ait: Scrutemur vias nostras, & queramus, & reuertamur ad Dominum, leuemus corda nostra cum manibus ad Deum in cęlos. Vias etenim nostras scrutari, est, cogitationū interna discutere. Cor verō cum manibus leuat, qui orationem suam operibus roborat. Nam quif.
- Cæci dæmoniaci curatio.**
- Intercessio sanctorum q̄ efficac.**
- Virtutes, victus & vestitus animi.**
- Oranti Deū quid agendum.**
- 1. Iohan. 3.**
- Oratio & operatio. Thre. 3.**

quisquis orat, sed operari dissimulat: cor leuat, sed manus non leuat. Quisquis verò operatur, & non orat: manus leuat, & cor non leuat. Iuxta Iohannis vocem, tunc cor fiduciam in oratione accipit, cum sibi vitæ prauitas nulla contradicit.

Erat enim hic præsul beatissimus, interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam in interiorum solitudine non relinquens. Cum ergo circumiens parochiâ solitudine pastorali, transiret per* condumam episcopij villæ, cuius vocabulum est Tudiniacus, adspexit messores messem secantes: accedensq; ad eos, cum verbo prædicationis exhortatus est eos, dando cibum & potum in consolationem laboris. Et dum hæc ageretur, accidit, sobrinam illius, nomine Celsam, Deo sacratam, proinde transire, & villam suæ proprietatis, nomine Celtum, adire. Quæ cum cognouit sanctum Remigium iuxta transitus sui viam esse, venit ad eum, & benigne, vt par erat, ab illo suscepta, petijt eundem virum sanctum, vt vnâ cum illa domum suam, quò ibat, dignaretur adire. Idem vir sanctus, vt erat præstabilis super iustis petitionibus, ipsius sobrinæ suæ postulationi præbuit assensum. Et cum pariter ad domum peruenissent, & inter se familiaria & spiritalia haberent colloquia, venit minister ipsius Celsæ, ad auriculam eius, dicens, quòd villicus eius vinum, quod in eadem villa fuerat, venditum iam habebat, excepta paruula quantitate, quam pro saluando vasculo reseruauit. Cuius vultum sanctus Remigius videns rubore perfusum, interrogauit quid ei suus minister in auriculam dixerit. Quæ illi promptè respondit, quoniam non tantum pro eo de ipso nuncio verecundabatur, quantum pro eis, qui cum eo aduenerant. Cognita verò causâ, beatus Remigius hilari vultu consolatus est eam, dicens; Pro hac re, filia, noli contristari: dabit enim indè Dominus largitate pietatis suæ solitam consolationem, qui per prophetam suum se timentibus nihil deesse promissit. Et dixit eidem sobrinæ suæ, audientibus illis qui aderant, vt alia illa curaret: ipse autem veller interim hortum & viridarium atq; domos illius circumire, & videre qualiter illa maneret. Et sic de industria priùs alia circumiens, peruenit vsq; ad cellarij ostium. Et interroganti, quid in illo te cõto haberetur, respondit minister, cellarium esse. Idem autem vir sanctus dixit, se illuc introire velle. Cui cum nemo auderet contradicere, interrogauit cellarium, si haberet in aliquo de ipsis vasculis vel aliquid vini. Et designato vasculo, in quo aliquid vini remanserat, dixit; Claude ostium, & sta de ista parte, vsquedùm ego ad te reuertor. Et pergens ad alteram frontem vasculi, quæ erat iuxta parietem, fecit crucem super idem vasculum, quod erat non modicæ quantitatis. & genua flectens ad orationem, orauit diutius: & cepit vinum per foramen superius, per quod eidem vasculo infusum fuerat, adeò redundare, vt super pavementum ipsius domus largiter inundaret. Et viro sancto adhuc decumbente in oratione, cellarius timore perculsus exclamauit, dicens; In nomine Christi, quis vnquam tale vidit? Quod cum audiuit sanctus Remigius, surrexit ab oratione, & præcepit illi, vt nemini hoc indicaret, sed diceret dominæ suæ ministris, impetratum vinum se habere, vnde ministrare valeret. Sanctus verò Domini rediens ad præfatam sobrinam suam, consolatus est eam, dicens; Filia, noli contristari, sed spera in Domino, & fac bonitatem, & pascèris in diuitijs eius. Habes nunc vinum? latemur & exultemus in Domino. Quod factum cum ipsa & homines eius per cellarium cognouissent, quia, vt scriptum est, opera Domini narrare honorificum est, dixit ad eum sobrinam suam; Nunc cognoui sancte pater, quia diuina inspiratione ad hanc domum hodiè te vocauit. propterea de hac villa te & ecclesiam tuam perpetuò heredem esse faciam. Et præsentialiter ipsam villam ad Rhemensem ecclesiam tradidit, & eidem sancto præfati indè chartam & vestituram secundum morem legalem fecit.

Miramur, quia iuxta verbum Elisei, paruo olei liquore magna vasa infusa, oleo fuè. 4. Reg. 4. re repleta. Miramur, quia benedictione & oratione Domini & patris ac patroni nostri Remigij, vas non modicæ quantitatis, de paruo liquore, quod in eo erat, vinum superfluum etiam in pavementum cellarij redundauit. Et nos qui carnis * voluntatibus debriati, alios etiam peccare facientes, peccatis inebriauimus, & ad peccandum nostro vel exemplo vel verbo illeximus, euacuati à Christo, vasa donis spiritualibus vacua, si ad memoriam huius beati Pontificis à fundo cordium nostrorum, venenum iniquitarum nostrarum, quod deest stabiliter vt vinum nos ingurgitando bibimus, per puram confessionem cum contritione & cordis rugitu euouerimus, euacuantes nos scilicet peccatorum, quo repleti sumus, & lachrymis nos eluèrimus, leuantes corda nostra cum

Vigilantia
pastoralis.

Psal. 38.

Crucis si,
gnè edit, &
orat, vinnq;
abundat in
vase penè
vacuo.

Psal. 36.

Tob. 12.

4. Reg. 4.

for. * volu-
ptatibus

Confessio
peccatorum,

cum

cum puris manibus sine ira & disceptatione ad Deum, meritis eius & precibus obtinere nos posse credamus, ut repleamur abundanter gratia Dei; & fiat in nobis fons vitæ, ac in eius lumine videamus lumen.

Summaria
explicatio
fidei Chri-
stianæ.
Ioan. 18.

Tunc ad iustitiam credentes corde, & ad salutem confitentes ore, quia in patre totus est filius, & in verbo totus pater: in patre simul & filio, totus est sanctus spiritus: à patre simul & filio totus idem procedit spiritus sanctus, quod in futuro specie videbimus, quando secundum promissionem suam Dominus noster Iesus Christus nobis palam de patre annunciabit: quia per patefactam tunc maiestatis suæ speciem, & quomodo ipse gignenti non impar oriatur, & quomodo utriusque spiritus utriusque, coæternus procedat, ostendet. Apertè namque tunc videbimus, quomodo hoc quod oriendo est, ei de quo oritur, subsequens non est: quomodo is, qui processione producit, à proferentibus non preëitur. Apertè tunc videbimus, quomodo vnum indiuisibiliter tria sunt, & indiuisibiliter tria vnum. Credamus igitur & confiteamur sanctam & consubstantialem ac coæqualem patrem, & filium, & spiritum sanctum, coæternam & consubstantialem ac coæqualem sibi esse, vnius diuinitatis, essentia, omnipotentia, gloria, magnitudinis, maiestatis, & quicquid ad se, id est, substantialiter dicitur: relatiuè autem tres personas, patrem & filium & spiritum sanctum, & quòd inseparabilis nature vnitas, non possit separabi-

Personæ in-
separabiles.

les habere personas. Quod & in hoc ostenditur, personas non posse diuidi in Trinitate, quia cuiuslibet personæ nomen, semper ad alteram respicit personam. Si patrem dicis, filium ostendis. Si filium nominas, patrem prædicas. Si spiritum sanctum appellas, patris & filij esse spiritum necesse est intelligas. Et hoc regulariter sit tenendum, quòd omnia nature nomina vel essentia, sicut in vna persona singulariter, sic etiam in tribus semper singulari numero sit dicendum, & in Deo nihil secundum accidens sit dicendum, quia nihil in eo mutabile est. Et qualis ac quantus sit pater, talis ac tantus sit filius, talis ac tantus sit spiritus sanctus; nec aliquod maius sit, tres simul dictæ personæ, quam singula quæque; persona, quia eadem magnitudo est in vnaquaque; persona semel dicta, quæ est in tribus personis simul nominatis.

Sola filij per-
sona incar-
nata.

Vna verò tantum ex eadè sancta Trinitate persona filij, per quem omnia facta sunt, operatione spiritus sancti ex immaculata carne perpetuæ virginis Mariæ, nostræ carnis substantiam, animatam nostræ nature anima rationali & intellectualem, de incomprehensibili nobis virtutis suæ opere, totum scilicet hominè, ut totum saluaret hominem, assumpsit in vnitate personæ diuinitatis suæ. Natiuitas enim Domini secundum carnem, quantum habeat quadam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendit, siue quòd solus ab inuolata Virgine sine concupiscentia est conceptus & natus, siue quòd ita visceribus matris est editus, ut fecunditas pareret, & virginitas permaneret: non alterius tamen nature erat eius caro, quam nostra est; nec alia illi, quam cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret, non diuersitate generis; sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat aduersum; nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. Sensus corporei vigeant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine Deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniurijs. Verus homo vero vnitus est Deo, sed secundum existentem prius animam deductus è cælo, nec secundum carnem creatus ex nihilo. Eandem generis in verbi diuinitate personam, & tenens communem nobis in corpore animaque, naturam. Non enim esset Dei hominumque mediator, nisi idem Deus idemque homo, in vtroque & vnus esset & verus. Quam seruilem formam, à solo filio Dei susceptam, tota sancta Trinitas, cuius vna est voluntas & operatio, in vtero gloriosæ ac semper virginis Mariæ fecit, sicut euangelizauit ei archangelus. Spiritus sanctus, inquam, superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Quæ tota sancta Trinitas, scilicet Deus pater, nuncupatione altissimi designatus: & eius virtus & sapientia, quæ ædificauit sibi domum, vngenuus videlicet filius, ipse author operis, ipse opus authoris, cooperante spiritu sancto, eiusdem Saluatoris nostri humanitatem, corpus nimirum & animam, cõdidit in visceribus virginis, quæ facta est ancilla hominis, per diuinitatem: & mater verbi, per carnem. Non autem prius in vtero Virginis caro concepta est, & postmodum diuinitas venit in carnem; sed mox verbum venit in vterum, mox verbum, seruata propriæ veritate natura, factum est caro. Et perfectus homo, id est, in veritate carnis & animæ rationalis, natus est per vterum Virgi-

Luc. 1.

Prout. 9.

Humanitas
Christi, op-
torius Tri-
nitatis.
Psal. 44.

ris nostri humanitatem, corpus nimirum & animam, cõdidit in visceribus virginis, quæ facta est ancilla hominis, per diuinitatem: & mater verbi, per carnem. Non autem prius in vtero Virginis caro concepta est, & postmodum diuinitas venit in carnem; sed mox verbum venit in vterum, mox verbum, seruata propriæ veritate natura, factum est caro. Et perfectus homo, id est, in veritate carnis & animæ rationalis, natus est per vterum Virgi-

Virginis filius Dei, vnctus oleo lætitiæ, id est, dono spiritus sancti, præ consortibus suis, scilicet præ cæteris hominibus. Nos prius homines peccatores efficiuntur, & postmodum per vnctionem sancti spiritus sanctificamur: ipse autem existens Deus ante secula, per spiritum sanctum in utero Virginis homo conceptus est in fine seculorum. Ibi ab eodem spiritu vnctus est, vbi conceptus, nec antè conceptus, & postmodum vnctus est: sed hoc ipsum de spiritu sancto & carne Virginis concipi, à spiritu sancto vngi fuit. In quo complacuit inhabitare omnem plenitudinẽ diuinitatis corporaliter, id est, substantialiter: quia verbum per omnipotentiam suam, voluit hunc perfectũ hominem, quem assumpsit, hoc fieri ex tempore, quod ipse semper fuit sine tempore, id est, proprium filium Dei: vt non possint dici duo filij Dei, alius ante tempora genitus, & alius factus ex tempore, nè quaternitas (quod absit) pro incarnatione ipsius in sancta Trinitate dicatur: quoniam Deus, Dei filius humanam assumpsit naturam, non personam, in æternam suscipiens personam diuinitatis, temporalem humanitatis substantiam. Homo transiit in Deum non vertibilitate naturæ, sed propter diuinã vnitatem personæ. Nam sicut in sancta Trinitate alia est persona patris, alia filij, alia spiritus sancti, sed non aliud est pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus: ita in Dei filio Domino nostro Iesu Christo, aliud est diuinitas, aliud anima, aliud corpus: sed non alia est persona diuinitatis, & alia humanitatis, sed vna eademque persona. Ideo non sunt duo Christy, nec duo filij: sed vnus Christus, & vnus filius, Deus & homo, iuxta Euangelistam, plenus gratia: quia plenitudo humanitatis, anima & corpus, assumpta est à verbo in vnitate personæ suæ diuinitatis. Plenus veritate, quia in plenitudine humanitatis, inhabitat plenitudo diuinitatis: quem beata virgo Maria, salua integritate sui corporis, Deum & hominem, vnicum filium edidit, quem admodum salua virginitate concepit, creatorem corporum & animarum humanarum, quæ ab eodem opifice suo Deo incorporantur, & priusquam suis inspicientur corporibus, non fuerunt. Sed quia per primi hominis præuaricationem, tota humani generis propago est vitiosa, nemo potest à conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentum baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum: quia quos aut sexus in corpore, aut ætas discernit in tempore, omnes in vnã parit gratia mater infantiam, dicente Apostolo: Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudæus & Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque fœmina: omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu. Cuius humanitatem in nulla proprietate operum, quæ naturas in eo distinguunt, diuinitas deseruit, postquam eam assumpsit, nec in ipsa etiã passione, quanuis ipsa diuinitas impassibilis semper in sua permanet natura.

Et quoniam Iohannes Baptista eidem Domino nostro Iesu Christo singulariter ac sine mensura datam spiritus largitatem, dixit, in quo omnis plenitudo diuinitatis habitat, cuius anima & caro, cū verbo vnus est Christus, & vnicus filius, anima eius plenam in se diuinitatis habuit semper, & habet notitiam, cum qua naturaliter vnã creditur habere personam. Ipse est enim, qui dat sanctis spiritum, ipse est, qui accipit: æqualis patri secundum diuinitatem, minor patre secundum humanitatem. Et quia potens est ad mensuram dare, idè non debuit ad mensuram accipere. In forma enim Dei manens, spiritum dat: formam serui accipiens, spiritum accepit. Ipsum enim, quem ad mensuram dat, totum accepit. Idem sacerdos & sacrificium, veniens ad nos offerre pro nobis, quod assumpsit ex nobis, vt auferret à nobis, quod inuenit in nobis, id est, peccatum, mediator Dei & hominum, habens cum patre eandem diuinitatis naturam, & humanitatis eandem cum matre substantiam. Habens ex nobis, vsque ad mortem, nostræ iniquitatis pœnam, habens incommutabilem de Deo patre iustitiam. Propter nostram iniquitatem temporaliter mortuus, propter iustitiam suam & ipse semper viuus. Qui Dominus & rex gloriæ crucifixus est ex infirmitate nostra, sed viuit ex virtute sua. Idem Deus, qui in cruce homo factus pependit, & in sepulcro idem Deus homo factus iacuit: sed in sepulcro secundum solam carnem idem Deus iacuit, & in infernum secundum solam animam descendit, & resurrexit tertia die carne: quia peccatum non fecit, à quo resurgeret anima. Ipse Deus & homo ascendit in cælum, & sedet ad dexteram patris, venturus iudicare viuos & mortuos. Quicquid enim in Christo factum esse legitur, ab vno Christo & ab vno Dei filio gestum est. Hæc verò personaliter totus Christus dignatus est agere. Ipse quippe suas passiones inuenitur operatus, qui nihil

Psal. 44.

Colof. 2.

Christus Deus & homo, nõ nisi vnus Dei filius.

Ioan. 1.

Gal. 3.

Ioan. 3.

Christus sacerdos & sacrificium.

Psal. 29.

1. Cor. 13.

habuit, quod pateretur inuitus. Cuius anima tantæ sanctitatis & iustificationis est, vt omnes in se credentium animæ, per eam sanctificari & iustificari queant. Et caro tantæ munditiæ & libertatis est à peccato, vt omnes in se confidentium carnes, diuina in eo operante gratia, purgari & liberari possint: quia sanguis, qui de eadem carne lancea militis vulnerata fluxerat, precium est salutis humanæ. Per cuius effusionem, extincta est flammea illa paradisi custodia, & via fidelibus aperta est ad lignum vitæ, quod plantatum est secus decursus aquarum viuientium. Cuius ligni sapientissimus Salomon, cum de laude sapientiæ multa dixisset, recordatus est, irâ dicens: Beatus homo, qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Et paulò post: Via eius via pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerint eam, beatus. Quem scilicet Christum Dei virtutem & Dei sapientiam videns Iohannes Baptista & præcursor suus venientem ad se, populis, quibus diù illum prædicauerat, digito demonstrauit, dicens: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ecce agnus Dei, ecce innocens & ab omni peccato immunis, vtpotè qui os quidem de ossibus Adam, & carnem de carne Adam, sed nullam peccatrice de carne traxit maculam culpæ. Ecce qui tollit peccatum mundi, ecce qui iustus inter peccatores, mitis inter impios, hoc est, quasi agnus inter lupos appàrens, etiam peccatores & impios iustificandi habet potestatem.

Quomodò autem peccatum mundi tollat, quo ordine iustificet impios, apostolus I. Pet. 1. Petrus ostendit, qui ait: Non corruptilibus argento vel auro redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed precioso sanguine, quasi agni incontaminati & immaculati Iesu Christi. Et in Apocalypsi Iohannes Apostolus: Qui dilexit nos, inquit, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Non solum autem lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, quando sanguinem suum dedit in cruce pro nobis, vel quando quisque nostrum in mysterium sacrosanctæ passionis illius baptismi aquis ablutus est: verum etiam quotidie tollit peccata mundi, lauatque nos à peccatis nostris quotidianis in sanguine suo, cum eiusdem beatæ passionis ad altare memoria replicatur, cum panis & vini creatura, in sacramentum carnis & sanguinis eius, ineffabili spiritus sanctificatione transfertur: sicque corpus & sanguinis illius, non infidelium manibus ad perniciem suam funditur & occiditur, sed fidelium ore sumitur in salutem. Cuius rectè figuram agnus in lege paschalis ostendit, qui semel populum de Aegyptiaca seruitute liberans, in memoriam eiusdem liberationis per omnes annos immolatione sua populum eundem sanctificare solebat, donèc veniret ipse, cui talis hostia testimonium dabat. Oblatusque patri pro nobis in hostiam odoremque suauitatis, mysterium suæ passionis, ablato agno, in creaturam panis vini que transferret, sacerdos factus in æternum, secundum ordinem Melchisedech, qui per proprium sanguinem semel introiuit in sancta, æterna redemptione inuenta. Quia verbum, quod erat in principio Deus apud Deum, cibus sempiternus sanctorum angelorum, vnde viuunt supernæ virtutes, caro factum est: id est, idem Deus verbum, quod erat apud Deum, homo factus est, sicut dictum est, & semper credendum atque dicendum est. Quo auctore & redemptore, nunc in cælo viuunt cibo sempiterno beatorum spiritus, ac perpetuò omnis viuet Ecclesia sanctorum. Et nos vera eius carne de cruce pascimur, & sanguine vero ac vino, qui de latere eius in cruce manauit, potamur: qui manducatus & potatus, integer perseuerat & viuus, quia surrexit occisus. Et in hac mystica distributione spiritualis alimonie, hoc impartitur, hoc sumitur: vt accipientes virtutem cælestis cibi, in carnem eius, qui caro nostra factus est, transeamus, & in quo crucifixi, cui commortui, & consepulti, & conresuscitati, ipsum per omnia carne & spiritu gestemus. Nam aliter in sancta Ecclesia, quæ corpus eius est, nec rata sacerdotia, nec vera sunt sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ, verus nos pontifex reconciliet, & verus immaculati agni sanguis emundet. Qui licet in patris dextera sit constitutus, in eadem tamen carne, quam assumpsit ex Virgine, sacramentum propitiationis exequitur, dicente Apostolo: Christus Iesus qui mortuus est, immò qui & resurrexit, qui est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Huius siquidem fidei gratia repletos, & in ea vsque ad excessum vitæ perseuerantes, poscimus nos istius patris nostri meritum ac precibus multiplicari, à fructu frumenti & vini & olei Dei, id est, doctrina sancta, sapientia superna, diuinæ gratiæ misericordia, vt in-

vt inebriati ab vbertate domus eius, ac pinguedine, videlicet gratia sancti spiritus, qua repletur Catholica Ecclesia, quæ est domus & corpus eius, flumina de ventre nostro fluant aqua viua, de mentibus scilicet nostris spirituales doctrina, quæ sunt animæ vita: & quos per baptismum ab omnibus mundis sordibus peccatorum, per lachrymas poenitentia, à cunctis ablutos facinoribus, in vitæ conferuet mūditiā, & ad vitam mundos perducatur æternam.

Quia humani generis aduersarius non desistit ostendere nocendo malignitatis suæ ^{Incendium} potentiam, immisione sua surgentibus subito flammaram globis, hanc ciuitatem Rhe- ^{Rhemorū.} morum succendit. Et nimia vastatione oborta, iam partem ferè tertiam fauillis extantibus, concrematio peracta consumpserat, & quod residuum erat, victrix flamma lambebat. Cuius rei nuncius cum ad beatissimi Remigij antistitis peruenisset auditū, ilicò ad orationem in basilica beati Nicasij vrbis huius pontificis & martyris (nam ibi tunc morabatur) se prostravit: & surgens ab oratione, suspiciens in celum, ingemuit & dixit: Deus Deus meus, adesto voci meæ. Et concito cursu per gradus, ante ipsam ecclesiam petris compositos, egressus ciuitatem petijt. In quibus petris, ac si super molle lutum, impressa eius fuerunt vestigia, quæ hodie quæ ibi ad memoriam diuini miraculi demonstrantur. Et sic celeri velocitate cucurrit, atque se igni opposuit. Statimque vt ^{Signo crucis proflicat incendium.} extra contra ignem, cum inuocatione Christi nominis signum sanctæ crucis fecit, totum illud incendium, velut quodam reatu cognito, fracta & concisa atque in sese relisa virtute, cœpit ante viri Dei præsentiam fugere. Quod vir Dei semper insequatur, & inter ignem, & ea quæ adhuc erant residua, cum signo sanctæ crucis & inuocatione Christi se opponebat. Sicque totum flammaram globum, ante se fugientem, per Parentem portam (sic enim tunc temporis vocabatur, quia portis alijs clausis ob ciuitatis custodiam, pro exeuntium & introeuntium commoditate in die patebat) diuina potentia expulit, & alia porta ad hoc officium deputata, præfatam portam clausit, & vt nunquam ab aliquo aperiretur, cum interminatione vindictæ, qui illam præsumeret aperire, prohibuit: sicut & Iosue imprecatus est vltionem de eo, qui muros Hiericho, Dei virtute deiectos, denuò restauraret. Post quosdam verò annos, cuius quidam nomine Fercintus, secus illam portam manens, pertusum in maceria, qua eadem porta obstruata fuerat, fecit, per quem finum suæ cortis eieceret. Quem mox tanta est vindicta secuta, vt non homo, non pecus clade superueniente in eadem domo remanserit. In quo miraculo omnibus gratia Dei declarauit, quòd vir Dei plenus igne diuini amoris caluit, qui seuitiam tantæ indignationis meritis sanctis euicit, expulit & extinxit. In eo enim, quia in silicibus eius fuerunt impressa vestigia, & beati Petri in elemento instabili soliti gressus iussione Domini extiterunt, licet diuerso modo, non tamen diuersa fide ac gratia, operationem Christi conspiciamus. Nam & in veris historijs legimus, quia in sancta ciuitate Ierusalem seruatur lapis durissimus, in quo monstrantur pia redemptoris vestigia, quando ante Pilatum iudicem stetit, cuius cordi saxo duriori, exigentibus culpis, eius verba imprimi nequiverunt.

Et silicibus impressis vestigijs serui sui Remigij, contra malitiam diaboli, cuius membrum Pilatus extitit, pugnaturi, dignatus est demonstrare, quia dedit ei, sicut discipulis suis in carnis præsentia dixerat, potestatem calcandi supra omnem virtutem inimici. ^{Luc. 10.} Verum & in hoc facto gratia suæ potentia voluit demonstrare, quàm speciosi sunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona: per quem auferbat à duris corde, & ablaturus erat ab infidelibus Francis corda lapidea, & dabat pertinacibus atque daturus erat infidelibus corda mollia, ad recipienda diuini verbi semina, vt per patientiam referrent fructum in tempore suo. Sed & per se Dominus, qui perforato in cruce latere suo ædificauit Ecclesiam, profundens aquam & sanguinem, quibus eadem Ecclesia lauaero rigatur & poculo: & per hunc seruum suum, cui regendam suam commisit Ecclesiam, impressis in petra vestigijs, quando robustiora saxi vestigia, & molliora vestigijs saxa ostensa sunt: demonstrare figuraliter voluit, quòd de eadem Ecclesia per Moysen figurata locutione prædixit: Ferrum & æs calceamentum eius. Calceamentum quippe in scriptura sancta, munimen prædicationis accipitur, sicut scriptum est: Calceati pedes in preparatione euangelij pacis. Quia ergo per ferrum virtus, per æs autem perseverantia exprimitur, ferrum & æs calceamentum eius dicitur, dum prædicatione illius acumine simul & constantia munitur. Per ferrum enim, mala aduersantia

penetrat: per aërem autem, bona quæ proposuit, longanimiter seruat. In eo quòd inter ignem, & ab incendio necdum tacta stans, cum signo crucis & inuocatione Christi nominis iste vir sanctus, qui cum suis collegis dicere poterat, Christi bonus odor sumus Deo in omni loco, se transgredi flammam prohibuit, Dei miraculum fuit representatum, quando Aaron pontifex, ut iram Domini placaret, thuribulum cum incenso odorifero sumpsit, atque inter mortuos & viuētes stetit. Cuius meritis & precibus postulemus in nobis extingui flammam vitiorum, nosque liberari ab igne perpetuo intolerabilium tormentorum. De eo, quòd præfatus ciuis contra veritatem beati Remigij, quod ille clauserat, aperire præsumpsit, & vitio non caruit: nos quoque pertimescimus sanctorum verba & præceptiones paruipendere: quia Deo in se loquente, sine mutabilitate manentes sententias exprimit eorum sermo, qui transit.

Quædam puella ab vrbe Tolosâ, præclaris orta natalibus, ab infantia maligni spiritus tenebatur obsidione captiua. Quæ cum tenero amore diligeret pijsissimi genitores, ad sancti Petri sepulcrum in Romanam urbem cum plurima multitudine & multa deuotione duxerunt. In istis partibus erat tunc vir vitæ venerabilis, gratia & nomine Benedictus, plurimis effulgens virtutibus. Cuius famam audientes ipsius puellæ parentes, ad eundem Dei seruum illam perduxerunt. Qui multis ieiunijs & orationibus pro ipsius emundatione ab infestissimo demone laborans, Domini potentiam studuit exorare. Quæ cum nulla potuisset intercessione curare, nec ab ipsa callidi demones, vi rus valuisset expellere, multis ac validissimis exorcismis adiuratus, hoc responsum antiquus hostis reddidit, diuini nominis obtestatione constrictus, quòd nunquam alterius de eodē habitaculo, nisi huius beatis. Remigij antistitis orationibus posset expelli. Tunc parētes eius cum ipsius viri Dei Benedicti literis hanc Remorum ciuitatem adire ceperunt. Et quoniam apud Alaricum regem Gothorum, qui in Tolosana ciuitate sedem suam constituit, & vnâ cum regno Gotthico magnam partem Galliarum sibi obtinuit, prædictæ puellæ parentes valde honorati ac familiares, & ut ferebatur, carne propinqui eius erant, cum literis ac legatis ipsius ad beatum Remigium pro emundatione sepe dictæ puellæ ab antiquo hoste, in hanc urbem, illam secum vincam adducētes, venerunt, ut Christi per eum virtutem agnoscerent in purgatione sobolis, quam præscierant confessione latronis. Beatus autem Remigius cum diuturna reluctatione se non esse ad tantum opus

Nota hu.

mitatē S.

Remigij.

Curat de.

moniacam

Excitat

mortuam.

Dux mor-

tes.

Duplex re-

surrectio.

Iohan. 5.

Excitat mortuam.

Dux mortuos.

Duplex resurrectio.

Iohan. 5.

dignū assereret, & consueta patientiā repugneret, precibus est populi supplicantis cūctus, ut orationem pro ea funderet, & parentum lachrymis condoleret. Tunc meritis sanctitatis armatus, verbi præcepit imperio, ut iniquus prædo per quod ingressus fuerat, discederet, & Christi famulam relaxaret. Itaque cum nimio vomitu & obsceno fetore per os, quo intrauit, egressus est. Sed paulò post discedente pontifice, sub ipsius tamen horæ spatio, dum nimio labore fessa nutaret, vitæ calore decepta, spiritum salutis amisit. Iteratis ergò precibus supplicatium turba recurrit ad medicum. Vir autem sanctus se accusat potius perpetrâsse facinus, quàm sanitatis præmiū indulgisse: & extitisse homicidij reum, non contulisse remedium. Ad basilicam igitur sancti Iohannis Baptiste, vbi corpus iacebat exanime, populi obrentus deprecatione, regreditur, ibique sanctus Remigius cum lachrymis ad pauimenta sanctorum in oratione prosternitur, & reliquos ut ita facerent, adhortatur. Et effuso lachrymarum imbri, consurgens suscitauit mortuam, quam prius sanauit egrotam. Apprehendens namque manum eius, dixit: Puella, in nomine Dñi nostri Iesu Christi surge. Quæ mox cum integra incolumitate, sicut ipsa postea fatebatur, ab ipsis inferni claustris surrexit, & ad propria feliciter remeauit. Potest enim fragilitate carnis exutus, & choris angelicis sociatus, plebem suam & quemlibet cum fide petentem, de casu cuiuslibet periculi imminentis, meritis & precibus suis eripere, & quemcunq; à malis ad bona conuersum, de cuiuscunq; peccati morte resuscitare, sed & de futura perpetua morte liberare, qui adhuc in ergastulo corruptibilis carnis positus, vitam mortuæ valuit restaurare. Propterea quoniam duæ mortes peccatum ad pœnam peccati: quia mors est animæ, quando Deus eam deserit ob magnitudinem peccatorum: & mors est corporis, quando ab anima deseritur: & duæ sunt resurrectiones, nunc animæ in Ecclesia per filium verbum Dei, quâdo per gratiam eius resurgit à morte iniquitatis: & hæc est prima resurrectio, quam qui habet, & in secunda, quæ est corporis, feliciter resurget in vitam æternam, per verbum Dei carne factum filium hom-

Transsub-
stantiatio.

Videlibrū
i. Pauli Aemyl-
ij de
gentis Fran-
corum.

Aemylus
+ Bislinam
vocat.

Etiā ethni-
ci Franci
reuerentur
S. Remigi-
um.

Clodouei
humanitas

& olei, secundum suam traditionem, ad inuocationem sacerdotis semper bona creat: non faciendo, quod iam erant: sed sacrosancta mysteria faciendo existere, quod nondum erant, corpus videlicet & sanguinem suum, & chrisma salutis eterne: idem ampullas singulas oleo repleuit, & ad inuocationem sacerdotis sui, sanctificationis benedictionem singulatim infudit.

Cum gentis Francorum, ut historiae produnt, de Troia ciuitate, impugnantibus & expugnantibus Grecis, pars cum Aenea in Italiam perrexit: pars eorum, videlicet duodecim millia in finitimas Pannoniae partes secus Maotides paludes peruenierunt, ibique ciuitatem aduenientes edificauerunt, quam ob suam memoriam Sicambriam vocauerunt: in qua multis annis habitauerunt, & in gentem magnam usque ad tempora Valentiniani Imperatoris creuerunt. Et ita sub principibus crinitis, iuxta morem gentis subinde succedentibus, per Thuringiam regionem Germaniae a castello Dispargo, in quodiu habitauerunt, ad Belgicam provinciam Tornacum atque Cameracum ciuitates aggressi sunt. Indeque usque ad Sommam fluuiam partem Belgicam provinciam occupauerunt, ubi plurimis temporibus degerunt sub Clodoueo & Meroueo rege vtili, a cuius nomine celeberrimo, Franci vocati sunt Merouingi: sicut a Valentiniano Imperatore Attica lingua vocati sunt Franci, hoc est, feroces. Cui Meroueo in principatum successit Childericus, qui de Basina regina Thuringorum habuit filium Clodoueam, qui fuit rex magnus super omnes ante se reges Francorum, puginator bellicosissimus atque egregius. In illis diebus vel temporibus ceperunt Franci Agrippinam ciuitatem super Rhenum, quam Coloniam vocauerunt, & Treuironum ciuitatem super Mosellam, quae ab Hunnis antea diruta & afflictata fuerat, succedentes ceperunt. In illo tempore in his partibus circa Rhenum usque Ligerim fluuium habitabant Romani, quorum princeps erat Aegidius. Ultra Ligerim autem dominabatur Gotthi, quorum princeps erat Alaricus. Burgundiones quoque Arriani, ut & Gotthi, habitabant iuxta Rhodanum fluuium usque ad ciuitatem Lugdunum, & ei confines vrbes, quorum princeps erat Gundebaldus. Eo tempore mortuus est Aegidius, & successit in principatum Romanorum, qui habitabant in Gallijs, filius eius Syagrius. Mortuo autem Childerico, qui Aurelianum & Andegaus ciuitates cum suo exercitu Francico occupauit atque vastauit, Clodoueus filius eius sagaciter Francorum regnum suscepit. Anno quinto, Clodoueo regnante, Syagrius filius Aegidij dux Romanorum, qui in Gallijs habitabant, in Sueffionis ciuitate, quam pater eius tenebat, residebat: super quem Clodoueus cum hoste aduenit atque deuicit: quemque ab Alarico, apud quem in Tolosa, fugiens Clodoueam, aliquandiu habitauit, sibi transmissum recepit, & occidi precepit, & omnia, quae illius erant, suae potestati subegit.

Eo tempore multa ecclesiae a Clodouei exercitu depradatae sunt. Erant autem, sicut & rex illorum, fanatici & pagani. Attamen audientes miracula, quae fiebant per beatum Remigium, reuerentur eum: & licet pagani, diligebant illum, in quo lux caelestis gratiae omnibus resplendebat: & rex illorum libenter illum audiebat, & audito eum, multa faciebat, & a multis nequitijs se cohibebat. Erat enim sanctus Remigius vir sapiens atque sanctissimus, egregius rhetoricus, praclarus in virtutibus, caecis visum restituens, mortuis vitam reparans, daemonia eiciens, omniumque infirmitatum languoribus medelam praebens.

Transitum autem rex faciens secus ciuitatem Rhemorum per viam, quae usque hodie, propter Barbarorum per eam iter, Barbarica nuncupatur: noluit eandem ciuitatem introire, ne ab exercitu suo aliquod malum ibi fieret. Sine voluntate autem & conscientia ipsius, pars quaedam indisciplinatorum, quoniam non erat potestas temporalis inhabitantium, quae eis resisteret, eandem ciuitatem intrauit, & quaedam ornamenta atque sacra vasa inde rapientes, ut praedones solent, absportauerunt. Inter quae vrceum mirae magnitudinis atque pulchritudinis rapientes tulerunt. Sanctus autem Remigius missos suos ad regem Clodoueam direxit, deprecans, ut si aliud de sacris vasis ecclesiae recipere non mereretur, vel illum vrceum missis suis reddere iuberet. Haec audiens rex, ait ad missos ecclesiasticos: Sequimini nos usque Sueffionum ciuitatem, quia ibi cuncta, quae acquisita sunt, diuidenda erunt. Cumque ille vrceus mihi in partem obtulerit, quae episcopus postulat, adimplebo. Veniens autem Sueffionum ciuitatem, cunctam praedam, quae absportata vel acquisita fuit, rogat afferri in medium. Cumque omnia fuissent in praesentiam regis allata, dixit: Rogo vos, o fortissimi pugnatore, ut mihi dare vrceum istum non negetis. Hoc rege dicente, Franci illi, qui bono animo fuerunt,

erunt, aiunt: Omnia, gloriose rex, quæ cernis, tua sunt, & nos tuo dominio sumus subiecti. Quod tibi bonum videtur, hoc fac: nullus enim tuæ potestati resistere audeat. Cumque hæc illi benignè dixissent, vnus Francus leuis, cum vociferatione eleuata bipenni, quæ alio nomine vocatur Francisca, percussit vrceum illum, dicens: Tu nihil hinc accipies rex, nisi quod tibi fors vera donauerit. Obstupefactis omnibus, rex iniuriam suam patienter sufferens, acceptum vrceum nuncio ecclesiastico reddidit, seruans iram in corde absconsam. Transacto anno Clodoueus rex, vt omnium armorum nitorem videret, omnem exercitum iussit cum armorum apparatu venire secundum morem in campum Martium. (sic enim conuentum illum vocabant à Marte, quem pagani deum belli credebant, à quo & Martium mensem, & tertiam feriam, diem Martis appellauerunt: Quem conuentum posteriores Franci Maij campum, quando reges ad bella solent procedere, vocari instituerunt.) Verum vbi rex cunctum exercitum circumiuit, venit ad hominem illum, qui vrceum præterito anno cum bipenne percusserat, & ait ad eum: Nullus hic tam inculta & sordida habet arma, sicut tu: quia neque clypeus, neque lancea, neque bipennis est utilis. Accepit autem rex Franciscam eius, quæ vocatur bipennis, & proiecit in terram. Cum autem ille se inclinasset eam recolligere, rex statim eleuata manu Franciscam suam in caput eius defixit, & ait: Sicut tu in Sueffionum ciuitate superiori anno in vrceo illo fecisti, sic & facio tibi. Mortuoque illo, exercitum rex de ipso campo iussit ad propria in pace discedere. Grandis pauor & timor pro hac re in Francorum populo surrexit.

Militis cui.
usdam te.
meritas.

Nota super
plicium ho-
minis sacri
legi.

Clodoueus decimo anno regni sui, commoto exercitu, sibi Thuringiam prouinciam subiugauit. Inde Gundebaldi regis Burgundionum neptim, filiam videlicet fratris sui Chilperici, quem gladio interfecerat, nomine Crotildem, pulchram satis puellam & vere Christianissimam, interueniente Aureliano cõsiliario ac legatario suo, nutu diuino in conjugem sumpsit, sicut lector in suo loco plenius legere potest. In diebus illis dilatauit rex Clodoueus regnum suum vsq; Sequanam: sequenti tempore vsq; fluium Liguriam occupauit. Accepitq; Aurelianus castrum Milidunense, quod & in ducatu obtinuit.

Clodoueus
Crotildem
ducit vxor
rem.

Concepit denique ac peperit filium Crotildis. Quem cum sacro baptisate consecrari vellet, rex non acquiescebat ei. Necdum enim credebat in Dominum Deum celi. Regina autè quotidie illi prædicabat eum: at ille nolebat eam audire. Interea regina parat filium ad baptismum, ornat ecclesiam velis atque cortinis, vt regis cor ad credendum compungeret. Baptizatus est puer, quem Ingomirum vocauit, quiq; in Albis descendit. Vnde rex nimis contristatus, reputabat reginæ, increpando dicens ad eam: Quia si in nomine meorum deorum puer dedicatus fuisset, vtique incolumis diu vixisset. Quia verò in nomine Dei vestri baptizatus est, viuere non potuit. Regina verò dicebat: Deo gratias ago, qui me non duxit indignam, vt de vtero meo primogenitum in regno suo recipere dignatus sit. Ego autem nullum dolorem in corde meo pro hac causa retineo. Postea verò genuit filium alium, quem in baptismo Clodomirum vocauit. Et hic cum agrotare coepit, dixit rex: Non potest aliud, nisi de isto sic fiat, quomodo fuit de fratre eius, vt baptizatus in nomine Christi vestri, citò moriatur. Sed orante regina, & Domini misericordia præcurrente, recepit sanitatem. Regina quoque non cessabat regi prædicare, vt Deum verum coleret, & idola, quæ colebat, vana relinqueret: sed nullo modo animum eius ad credendum poterat commouere, donèc tandem aliquando bellum contra Alemannos Sueuosque moueret, in quo compulsus est Deum confite-
ri, quem antea negauerat.

Nota, in
Albis.

Clodomir
nascitur.

Factum est autem bellantibus inter se, Francis videlicet & Alemannis atque Sueuis, vt Clodouei exercitus nimis corrueret. Aurelianus consiliarius eius intuens regem, ait: Domine mi rex, crede modo Deum celi, quem domina mea regina prædicat, & dabit tibi ipse rex regum & Deus celi atque terræ victoriam. Ille verò eleuatis in cælum oculis, commotus in lachrymas, ait: Iesu Christe, quem Crotildis regina mea prædicat esse filium Dei viui, qui subuenis in tribulatione, qui das auxilium in te sperantibus, tuum adiutorium deuotus postulo: vt si mihi victoriam super hos hostes dederis, & expertus fuero virtutem illam, quam de te populi prædicant, credam tibi, & in nomine tuo baptizabor. Inuocau enim deos meos, & vt experior, elongati sunt ab auxilio meo. Vnde credo eos nulla potestate esse præditos, qui sibi credentibus non succurrunt. Te Deum verum inuoco, & in te credere desidero: tantum vt liberer ab aduersarijs meis.

Clodouei
ad Christum
preces.

Victoria
Clodouei.

Cumque hæc orans clamaret, Alemanni in fugam versi, terga dederunt: & videntes regem suum interfectum, Clodouei potestati se subdunt, dicentes: Parce, precamur, Domine rex, ne pereat plùs populus: iam tui sumus. Tunc iussit rex imminentem plagam cessare, & Alemannos cepit, ipsosque ad terram eorum sub iugo tributario constituit, Sicque facta victoria, reuersus est in Franciam ad reginam suam, & narrauit ei qualiter per inuocationem nominis Iesu Christi victoriam meruit obtinere. Acta sunt hæc anno decimoquinto Clodoueo regnante.

1. Cor. 7.

Tunc regina, vt impleretur dictum Apostoli, Saluatur vir infidelis per mulierem fidelem: vocauit sanctum Remigium, vrbis huius Rhemensis antistitem, deprecans eum, vt regi salutis viam predicaret. Quem sanctus sacerdos per multam salutaris vitæ doctrinam ad baptismum venire predicabat. Et ille ait: Libenter te audiam, beatissime pater: sed vnum restat, quia populus, qui me sequitur, non vult deos suos relinquere. Vadam autem adhortari eos, iuxta verbum tuum. Et veniens rex ad populum, coepit hortari eos, vt Deum, qui eis victoriam dederat, crederent, quoniam dii eorum in tribulatione sua nihil eis prodesse potuerunt. Acclamauerunt autem omnes, præcurrente misericordia & potentia Dei: Mortales deos relinquimus, gloriose rex, & verum Deum immortalem, quem Remigius predicat, credere parati sumus. Nunciantur hæc sancto Remigio. Ille quoque gaudio magno repletus, regem & populum, qualiter diabolo & operibus ac pompis eius abrenunciare, & in Deum credere deberent, apertis & breuibus verbis instruxit. Et quia dies sancti paschæ imminebat, ieiunium secundum Christianorum consuetudinem eis indixit.

Franci cre-
dunt.

Die verò passionis Dominicæ, quem parasceuen vsus Ecclesiasticus vocat, pridie scilicet antequam baptismi gratiam rex & populus eius percepturi erant, cum sanctus Remigius & venerabilis coniunx regis Crotildis, pro regis & populi eius salute in oratione pernoctarent, episcopus ante altare sanctæ Mariæ multas effundens lachrymas, & regina in oratorio sancti Petri, iuxta domum regiam: expleta oratione, pontifex ad ostium regij cubiculi pulsaturus accessit: vt videlicet per alta silentia noctis alijs curis regi absoluto, liberiùs posset committere sacra mysteria verbi. Quem ostijs apertis cubicularij regis reuerenter suscipiunt, & cum honore debito vsque ad penetralia regis introducunt. Sed & rex alacriter ei obuiam prosiliuit, eumque amplexus, cum ipso & venerabili coniuge in oratorium beatissimi Petri principis Apostolorum, quod, vt diximus, cubiculo regis contiguum erat, processit. Cumque illi tres, pontifex scilicet, & rex, atque regina, dispositis sedilibus confedisent, circumstantibus quibusdam clericis, qui cum pontifice venerant, & familiaribus regis atque reginæ, & sanctus præsul regem monitis instrueret salutaribus, ac euangelicis disciplinis imbueret: ad confirmandam veræ fidei predicationem, per sanctum depromptam pontificem, etiam visibiliter ostendere

S. Remigij
ad regem
oratio cate-
chistica.

Matth. 16.

Lux.
Vox.

Odor.

Dominus voluit, quod cunctis fidelibus promisit: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: Repente nanque lux tam copiosa, totam repleuit ecclesiam, vt claritatem solis euinceret: & cum luce vox pariter audita: Pax vobis: ego sum, nolite timere, manete in dilectione mea. Et post hæc verba lux, quæ aduenerat, recessit, & incredibilis suauitatis odor in eadem domo remansit: vt patenter ostendetur, illuc authorem lucis & pacis atque suauitatis venisse. Quem nemo eorum, qui aderant, præter episcopum, propter fulgorem luminis timore percussis, intueri valuerunt: tantaque claritatis gloria pontificem sanctum perfudit, vt splendor ex eo procedens, plùs conspicuam domum, in qua sedebant, reddiderit, quam lucernarum lumina ibidem lucentia.

Nota reue-
rentiam.

Rex itaque & regina pedibus sancti se prosternunt sacerdotis, & cum magno pauore ac gemitu consolationem eius requirunt, & quid sibi ad vtilitatem atque salutem pertinens esset agendum, cum magna expetunt deuotione, parati audire & opere complere, quæ à sancto pontifice discerent. Nam lumen, quod eos exteriùs perfudit, etiam interiùs illuminauit, & ad querendum salubre consilium incitauit. Delectabantur nanque in verbis illis, quæ audierant, licet exterriti essent de luminis claritate. At verò vir sanctus, sancta repletus sapientia, coepit eos instruere, hanc esse visionis diuinæ atque angelicæ consuetudinem, vt in aduentu suo terreat corda mortalium, sed subsequenti consolatione demulceant præcedentem timorem: instruens eos ex auctoritate sanctarum scripturarum, quomodò singulis, quibus apparuerant, & in primordio

modio apparitionis incusserint videntibus se timorem, sed post per gratiam consolationis, gratissimam eorum cordibus præbuere lætitiæ hilaritatem. Cumque vir sanctus de talibus eos sufficienter instruxisset, propheticò repletus spiritu, cuncta quæ eis vel semnicorum euentura erant, prædixit: qualiter scilicet successura eorum posteritas regnum esset nobilissimè propagatura atque gubernatura, & sanctam Ecclesiam sublimatura, omnique Romana dignitate regnoque potitura, & victorias contra aliarum gentium incursum adeptura: nisi forte à bono degenerantes, viam veritatis reliquerint, & diuersos vitiorum fuerint secuti anfractus: quibus negligi Ecclesiastica solet disciplinam, & quibus Deus offenditur: ac per hoc regna solent subuerti, atque de gente in gentem transferri. Quod de Moyse scriptum legimus, quia splendida facta est facies eius, dum respiceret in eum Dominus: hoc & in beatum Remigium luce splendida illustratum, factum fuisse audiuius: quoniam sicut Moyses legislator populi veteris erat à Domino constitutus: ita & beatus Remigius euangelicæ gratiæ dator populo, in proximo per fontem baptismatis innouando, extitit munere Christi electus.

Exod. 34.
2. Cor. 3.

Interea eundi via ad baptisterium à domo regia preparatur, velis ac cortinis depictis ex vtraque parte protenditur, & desuper adumbratur, plateæ sternuntur, ecclesiæ componitur baptisterium, balsamo & cæteris odoramentis conspergitur: talemque gratiam Dominus subministrabat in populo, vt æstimarent se paradisi odoribus refoveri. Sicque præcedentibus sacrosanctis euangelij, & crucibus cum hymnis & canticis spiritualibus atque litanij, sanctorumque nominibus acclamatis, sanctus pontifex manum tenens regis, à domo regia pergit ad baptisterium, subsequente regina & populo. Dum autem simul pergerent, rex interrogauit episcopum, dicens: Patrone, est hoc regnum Dei, quod mihi promittis? Cui episcopus: Non est hoc (inquit) illud regnum, sed initium viæ, per quam venitur ad illud. Cum verò peruenissent ad baptisterium, clericus, qui chrisma deferebat, à populo est interceptus, vt ad fontem venire nequinerit. Sanctificato autem fonte, nutu diuino chrisma defuit. Et quia propter populi pressuram vlli non patebat egressus ecclesiæ vel ingressus, sanctus pontifex oculis ac manibus protensis in cælum, coepit tacite orare cum lachrymis. Et ecce subito columba niue candidior attulit in rostro ampullulam, chrismate sancto repletam, cuius odore mirifico super omnes odores, quos ante in baptisterio senserant, omnes qui aderant, inestimabili suauitate repleti sunt. Accipiente autem sancto pontifice ipsam ampullulam, species columbæ disparuit. De quo chrismate fudit venerandus episcopus in fontem sacratum.

Cruces &
litaniz &c.

Chrisma
cælitus ad-
fertur.

Viso autem rex tanto miraculo, abnegatis diaboli pompis & operibus eius, petijt se à sancto pontifice baptizari. Procedit nouus Constantinus ad lauacrum salutiferum, in quo delendi erant lepræ veteris morbi, sordentesque antiquæ peccatorum maculæ diluendæ, diuino muneri obsequente beato Remigio, in quo apostolica doctrina & virtutum gratia alter representari videbatur Syluester. Ingressio autem in fontem vitalem Clodoueo, sanctus episcopus dixit ore facundo: Mitis depone colla Sicamber: adora quod incendisti, incende quod adorasti: præceptis salutaribus illum instituens, humili deuotione venerari ecclesias, ad cultum religionis ædificatas, vt Deum adoraret in eis, quas rigida profanitate incendere consueuerat: & idola, quæ in alyis suis pro deo adorare solebat, fidei ardore succensus, deijciendo incenderet. Cuius sapientia miranda est in breuitate sermonum, quibus discretionem ostendit inter illam adorationem & seruitutem, quam sæpè à sanctis viris honore venerationis & amore obsequij, angelis & hominibus exhibitam legimus: & illam adorationem & seruitutem, quam cultu diuinitati debito, Deo soli iuxta præceptum ipsius, non autem vlli creaturæ exhibendam, sanctæ scripturæ lectione cognoscimus. Et sic post confessionem orthodoxæ fidei, ad interrogationem sancti pontificis secundum Ecclesiasticum morem, baptizatus est trina merione in nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, patris & filij & spiritus sancti. Et susceptus ab ipso pontifice de sancto fonte, perunctus est sacro chrismate, cum signo sanctæ crucis Domini nostri Iesu Christi. Baptizantur autem de exercitu eius tria millia virorum, exceptis paruulis & mulieribus. Baptizantur forores eius Albofledis & Landhildis, & factum est gaudium magnum in illa die angelis sanctis in cælo, & hominibus deuotis in terra. Multi denique Francorum exercitus, necdum ad fidem conuersi, cum Raganario ultra Sommam fluuium aliquandiù degerrunt,

Abrenu-
tatio regis.

Adoratio
duplex.

Deut. 6.
Matth. 4.

Rex bap-
tizatur.

Vngitur
chrismate.

Clodoueu alij annota- runt in ba- ptismo di- cum esse Ludouicu- runt, donè Christi gratia cooperãte, gloriosis potius victorijs, eundem Raganarium, flagitijs rurpitudinum inseruentem, vincum à Francis, sibi traditum rex Ludouicus occidit, & omnem Francorum populum per beatum Remigium ad fidem conuerit & baptizari obtinuit.

De miraculo siquidem, quod Dominus dignatus est ostendere per columbæ speci- em in allatione chrismatismatis, sicut & de alijs, rata est Catholicorum Patrum sequenda sententia, qua dicitur: Diuina operatio si ratione comprehenditur, non est admirabilis: nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.

Baptizatus autem rex cum gente integrâ, plurimas possessiones per diuersas prouincias sancto Remigio tam ipse quàm Franci potentes dederunt: quas ipse per diuersas eccle- sias tradidit, nè Franci cum rerum temporalium cupidum esse, & ob id ad Christianita- tem eos vocasse putarent, & fidem Christi ac sanctum sacerdotium vilipenderent.

De quibus rebus in Orientalibus Franciæ partibus, petentibus traditoribus, portio- nem quandam episcopo Rhemensi adiunxit: & de his quæ in Rhemensi prouincia illi fuerunt traditæ, non modicam partem ecclesiæ sanctæ Mariæ in castro Laudunici clau- ti Rhemensis parochiæ, vbi nutritus fuerat, tradidit: ibique Genebaldum, virum carne nobilem, & tam in scripturis sanctis, quàm & in secularibus literis eruditum, qui relicta cõiuge, nepte scilicet ipsius beati Remigij, vitam religiosam expetiãrat, episcopum or- dinauit, & parochiam ipsius comitatûs Laudunensis præfato castro subiecit. Qui Ge- nebaldus plûs quàm necesse fuerat, de antea cõta vita & gradûs sublimitate confidens,

cùm deberet cogitare, quia nec Dauid sanctior, nec Salomone sapientior esset, qui mulierum delinimentis periclitati sunt: incautè suam vxorem, quam relinquens muta- uerat in sororem, quasi pro instructione salutari, frequentiùs se visitare permisit, obli- tus scripturæ, dicentis: Lapidem excauant aquæ, & alluione terra consumitur, & rupis transfertur de loco suo. Vnde contigit, vt crebræ visitationes, & blanda ac frequentia mulieris colloquia, durum contra luxuriæ molliem cor episcopi emollirent, & quasi rupem faxeam de loco suæ sanctitatis ad luxuriæ inquinamenta transfulerint, & item

contra scripturam, dicentem: Quis alligabit ignem in sinu suo, & vestimenta eius non comburentur? admota igni palea, id est, muliebri carnalis materia, libidinis ignem suasi- one diabolica, quasi vento vehementi, exagitante, ardor luxuriæ in flammam erupit, & concubente eo cum eadem, quondam vxore sua, mulier concepit: & post parum man- dauit episcopo, filium se peperisse. Genebaldus verò confusus & dolens, nuncio dixit:

Quia latrocinio, vt latèret homines, quod Deum latere non potuit, in cubiculi abscon- so generatus est, rectè vocabitur Latro. Sic ei nomen imponat. Et quia culpa homini- bus non innotuit, nè suspicio indè procederet, si se à solita visitatione scœmina illa sub- traheret, coepit vt antea domum frequentare episcopi. Sic que factum est, vt recta homi- nibus culpa, & in cordibus tam episcopi quàm scœminæ tectus luxuriæ ardor, quoniam, vt notum est, quo magis regitur, tectus magis æstuat ignis: contra culpam compunctus episcopus, post sterum ad culpam redijt, & oblitus est quod planxerat, cum extinguere noluit, quod per desiderium ardebat. Iterauit peccatum, quod egerat. Concepit que iterum mulier, & misso nuncio, mandauit episcopo se scœminam peperisse: quam iussit nominari Vulpeculam. Quod, cur ita eam nominari voluerit, qui fraudes & significa- tiones in scripturis ipsius animalis cognoscit, quas ad dolos ac versutias deceptoris diaboli, & ad carnis petulantis illecebras & anfractus retulit, facile satis aduertit. Tan- dem Domino, qui beatum Petrum respexit, & negationem amarissimè fleuit, illum re- spiciẽte, Genebaldus in se reuersus, ad sanctum Remigium misit, petens vt Laudunum veniret: quia tales causæ ibi emerferant, quas per se diffinire non posset. Beatus autem Remigius, sicut Genebaldus petijt, Laudunum peruenit. Et susceptus cum debita reue- rentia, ac secreta cubiculi petens, Genebaldum interrogauit, pro qua causa illum vo- cauerit. Genebaldus verò cum maximo fletu & eiulatu volens tollere stolam de collo suo, & procidere ad pedes sancti Remigij, cum magna virtute à beato Remigio est de- tentus, nè stolam de collo suo tolleret. Et postquam diutiùs ambo fleuerunt (intelle- rat enim beatus Remigius Genebaldum admisisse crimen, pro quo stolam vellet depo- nere) vix singultibus & lachrymis Genebaldus per ordinem omnia retulit, quæ commi- serat. Quem sanctus Remigius videns contritum & penè desperatum, blandè conso- latus est, dicens: Non tantum doleo de admissio à te crimine, quantum quod sic malè

sentis

Nota ca- sum sancti viri, & caue peccadi oc- casiones. Iob 14.

Prou. 6.

Matth. 26.

sentis de Domini bonitate, cui secundum Euangelicam veritatem, non est impossibi-
le omne verbum. Ipse de nihilo cuncta fecit, primumque parentem, in quo omnes pec-
catores sanguine suo redimere venit. Quatriduanum etiam foetorem Lazarum, lachry-
mis sororum, quae significant sollicitas ac flebiles poenitentium cogitationes, compatiendo,
fleuit & a mortuis suscitauit, suscitatum conuiuio suo admisit. Mulieris etiam ipsius,
quae fuerat in ciuitate peccatrix, manibus iniquitate pollutis, sanctissimos pedes suos is,
qui super angelorum omnium verticem ad patris dexteram confidet, attrectari non
renuit. Nunquam ulli quantiscunque vel qualibuscunque peccatis mortuo, seu mole
ac scelerum enormitate sepulto, gratiam resurrectionis a peccatis denegat. Digne poe-
nitentem, atque peccata sua desistentem, per ianuam reconciliationis communioni al-
taris sacrosancti restituit.

Et ut erat doctissimus, ac orator eloquentissimus, testimonia de latitudine sanctae
scripturae, & exempla poenitentium in vnum colligens, ad animandum eum illi propo-
suit, & exhortato poenitentiam indixit. Factaque mansiuicula cum lecto in modum se-
pulcri, & parvissimis fenestellis, ac oratorio, quae hodieque manent secus ecclesiam san-
cti Iuliani, Genebaldum in ea reclusit, & clerum ac parochiae ipsius populum per septem
annos, ut & propriam parochiam, gubernauit, & vnam diem Dominicam Rhemis, al-
teram apud Laudunum celebrauit. In qua reclusione poenitentiae, quantae contritionis
& continentiae idem Genebaldus fuerit, diuina misericordia demonstrauit.

Septimo siquidem anno in vigilia coenae Domini, cum idem Genebaldus in oratione
pernoctaret: & seipsum desleret, quonia is, qui ad hoc ordinatus fuerat, ut in illa die poe-
nitentes Deo reconciliaret, ipse suis criminibus exigentibus, nec inter poenitentes in ec-
clesia merebatur consistere: circa mediam noctem angelus Domini cum magna venit lu-
ce ad eum in oratoriū, vbi pronus iacebat, & ait ad eum: Genebalde, exaudita sunt pro-
te orationes patris tui Remigij: suscepit quoque Dominus poenitentiam tuam, & di-
missum est peccatum tuum. Surge, & hinc egredere, facque ministerij episcopalis offi-
cium, & reconcilia Domino poenitentes de criminibus suis. Genebaldus autem nimio
terrore percussus, respondere nil potuit. Tunc angelus Domini confortans eum, & ne
timeret, hortatus est, sed gauderet in misericordia Domini sibi collata. Qui animatus,
dixit ad angelum: Non possum hinc egredi, quia dominus & pater meus Remigius cla-
uem huius ostij secum habet, quod & sigillo suo signauit. Et angelus ad eum: Ut non du-
bites, inquit, me a Domino missum, sicut patet tibi caelum, sic & ostium istud patebit. Et
statim saluo sigillo ac sera, ostium illud apertum est. Tunc Genebaldus in modum cru-
cis se iactans in limine, dixit: Etiam si ipse Dominus Iesus Christus dignatus fuerit ad
me venire peccatorem, hinc non egrediar, donec ille venerit, qui me in eius nomine in
ista reclusione constituit. Et statim angelus Domini discessit ab eo.

Beatus quoque Remigius in crypta, quae retro sedebat ecclesiae sanctae Mariae Rhe-
mis, pernoctabat in oratione, & quasi dormiens, in excessum est raptus: Et vidit ange-
lum assistentem sibi, qui ei omnia, sicut dicta & gesta fuerant, narrauit, & iussit ut quan-
toque Laudunum peteret, & Genebaldum sedi episcopali restitueret, & coram se mini-
sterium episcopale agere persuaderet. Mox sanctus Remigius, nihil dubitans, cum sum-
ma celeritate Laudunum petijt, & in limine ostij, saluo sigillo & sera reserati, Genebal-
dum iacentem reperit: quem extensis brachijs cum gaudio & lachrymis laudans Do-
mini misericordiam eleauit, eumque sedi & officio episcopali, veluti angelus Domini
preceperat, restituere maturauit, & Rhemos cum gaudio repedaui. Genebaldus itaque
in sanctitate & iustitia postea omnes dies vitae suae gratia Dei peregit, predicans cunctis,
quanta illi fecerat Dominus.

Ludovicus rex sedem suam in Suesionum ciuitate, vnde Syagrium expulerat, consti-
mens, delectabatur praesentia & colloquio beati Remigij. Sed quia villas, quas sibi rex
& Franci in Pagis, Suesionico videlicet & Laudunensi, dederunt, ut supradictum est, epi-
scopo Laudunensi & alijs casis Dei donauerat, non habebat in vicinitate ipsius ciuitatis
Suesionum, nisi vnam villulam, quae sancto Nicasio data fuerat. Vnde suadete religio-
sissima regina, & petentibus locorum incolis, qui multiplicibus xenijs erant grauati,
ut quod regi debebant, ecclesiae Rhemensi persoluerent, rex sancto Remigio conce-
dit, ut quantum circumiret, dum ipse meridie quiesceret, totum illi donaret. Sanctus
autem

Luc. 1.

Iohan. 11.

Ioan. 12.

Luc. 7.

Nota poe-
nitentiam
tanti viri.O eximium
cordis con-
triti exem-
plum.S. Genebal-
dus resti-
tuitur sedi
suae &c.Liberalitas
regis erga
S. Remigium.

autem Remigius per fines, quæ manifestissimè patent, pergens, signa sui itineris misit. In quo sine quidam homo habens molendinum, repulit sanctum Remigium, nè intra illos fines ipsum molendinum concluderet. Quem beatus Remigius blandè alloquens, dixit: Amice, nõ sit tibi molestum, vt simul habeamus hoc molendinum. Ille autem reiecit eum. Et statim rota molendini verti in inuersum cœpit. Idem autem homo clamauit post beatum Remigium, dicens: Serue Dei, veni, & habeamus simul hoc molendinum. Cui sanctus Remigius: Nec mihi, nec tibi. Et sic talis fossa in eodem loco deuenit, vt extunc & nunc vsque in perpetuum molendinum ibi esse non potuerit. Et quia repulsus est à quibusdam hominibus, nè syluulam quandam intra terminos suos concluderet, dixit vt nec folium vnquam de ipsa sylua intra terminos suos, cum esset contigua, euolaret, nec fustis versùs illos terminos inde caderet. Quod & obseruatum est, quandiu illa sylua mansit. Abindè quoque procedens, venit ad villam, nomine Cauiniacum. Quam concludere intra fines illos volens, ab hominibus eiusdem villæ reiectus est. Tum ille hilari vultu modò reiectus, modò repropinquans, signa per suum iter misit, sicut loca demonstrant, per quæ reiectus & per quæ propinquans perrexit. Tandem reiectus, dixit illis: Semper laborate, & egestatem sustinere: sicut hodieque manentis sententiæ verborum illius virtus ostendit. Surgente intereà rege à somno meridiano, reuersus est ad eum sanctus Remigius, & omnia, quæ ambitus circumitionis illius continuit, ei præcepto suæ autoritatis rex donauit: quæ vsque hodiè Rhemensis ecclesia, quarum rerum capita sunt Iudiacus & Ociliacus, iure quieto possidet.

a. Reg. 1.

Legimus in sacra & antiqua historia, sanctum David montes Gelboë maledixisse, vt nec ros nec pluuia veniret super eos, neque essent agri primitiarum. Habemus sanctum Remigium ore prophetico maledixisse insensibilibus creaturis, vt possessores earum, sterilitatis damno in vindicta retributionis ferirentur.

S. Remigij
Eulogium
seruat.

Eulogius quidam vir præpotens, conuictus apud regem Ludouicum de crimine regiæ maiestatis, cum se purgare non posset, ad Ecclesiam sanctæ Mariæ, & ad intercessionem beati Remigij confugium fecit. Cui sanctus Remigius & vitam & rerum suarum apud regem obtinuit possessionem. Idem autem recompensationis gratia sancto Remigio Sparnacum villam suam in proprietatem dare voluit. Sanctus autem Remigius retributionem temporalem pro intercessionis suæ beneficio recipere noluit. Sed quoniam idem Eulogius verecundiæ confusione adductus, quia contra natales suos vita donari per alterius indulgentiam meruit, in seculari habitu stare non voluit, sanctus Remigius ei dixit, vt si perfectus esse vellet, venderet omnia sua, & daret pauperibus, & sequeretur Christum. Et sic de thesauro ecclesiastico taxatum precium, quinque scilicet millia argenti libras, Eulogio dedit, & eandem villam in possessionem ecclesiæ comparauit: bonum exemplum omnibus episcopis, tam suo tempore in carne viuentibus, quam post eum in ordine succedentibus derelinquens: vt pauperibus, aut viduis, aut pupillis, vel pro his, qui ad misericordiam Ecclesiæ confugiunt, qui iniuriam patiuntur, aut qui peccantes, in exilio aut in insulis damnantur, aut certè quamcunque sententiam suscipiunt, iuxta sacros canones subuenientes, vel quæcunque agentes bona, pro temporali retributione non faciant: sed iuxta Dominicam vocem, Gratis accepistis, gratis date: quod Dei gratia, id est, gratis data acceperunt, gratis etiã, id est, sine retributione temporali proximis largiantur. Vnde benè, cum virum iustum describeret, propheta ait: Qui excutit manus suas ab omni munere. Neque enim dixit, munere, tantum: sed adiunxit,

Matt. 19.

Ab omni: quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippe ab obsequio, est subiectio indebitè impensa: Munus à manu, pecunia: Munus à lingua, fauor. Qui ergò sacros ordines tribuit, vel quodcunque bonum, vnde retributionem à Deo sibi in futuro seculo reddi cupit, tunc ab omni munere manum excutit, quando in diuinis rebus non solum villam pecuniam, sed etiam gratiam non requirit.

Matth. 10.

Partem etiam maximam syluæ in Vosago precio comparauit, & mansioniles ibidem constituit, qui ab aquis, super quibus constituti sunt, Cosa & Gleni vocantur: hominesque in eisdem mansionilibus de vicina episcopij villa, quæ Berna dicitur, à Francis sibi data, manere disposuit, vt picem annuatim religiosi locis ecclesiæ Rhemensis administrarent: quibus & Pensam dedit, quæ vsque hodiè ab incolis ipsorum locorum habetur, cum qua debitum suum exoluunt. Ipsius quoque comparationis suæ fines per gy-

Esa. 33.

S. Gregorij
Papa Homilia 4. in
Euangelia.

rum adeo exterminauit, vt & omnibus videntibus pateat ipsa exterminatio, & à progenie in progenies hæc tunc ipsa exterminationes, ab eo facta, nominatenus vocitentur ac designentur. In quibus exterminationibus quodam loco in fuisse cauo manu sua petram misit, quam omnes, qui volunt manum in cauerna, in qua petra posita est, ponere, possunt & ipsam petram voluere, & eam à cauerna nullo ingenio valent extrahere. Post quædam verò tempora quidam inuidens, quod multi ad laudem sancti Remigij hoc pro religione tenebant, manu ipsam petram de cauerna extrahere voluit. Quod non valens, securi ipsum pertusum ampliare tentauit: & eleuante eo securim, vt fustem percuteret, dextera manus illius exaruit, & oculorum lumen amisit: & qui famam sancti Remigij extinguere voluit, laudis venerationem adauxit. In hac sollicitudine, quam sanctus Remigius de pice locis religiosis Rhemensis ecclesie, suo vel successorum suorum tempore consulturus fatigat, rectoribus Ecclesie patenter ostendit, quia internorum sollicitudinem non relinquentes, externorum prouidentiam non debent minuerent aut exterioribus dediti, ab intimis corruant: aut solis interioribus occupati, quæ foris debent, proximis non impendant. Sed sic sibi met ad spiritualia vacent, vt exteriorum administrationem non relinquunt: nè, cum curare corporalia iam funditus negligunt, subditorum necessitatibus minimè concurrant: & sic eis necessaria presentis vitæ non tribuunt, neque eos libenter audiant. Egentis etenim mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facile germinat, quando in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Vnde rectorem necesse est, vt interiora possit infundere, cogitatione innoxia etiam exteriora prouidere. Hanc pastorem sollicitudinem Paulus excitat, dicens: Qui suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Quæ beati Remigij sollicitudo quantum Domino placuerit, miraculo ostenso in eo, qui eius bonis operibus inuidebat, euidenter ostendit.

Inuidia
grauis vine
dicta.

1. Tim. 5.

Ludouicus rex cum Dei benedictione per sanctum Remigium accepta, de victoria sibi ab eo prædicta securus, & in mandatis accipiens, vt tam diu ad dimicandum pergeret, quam diu illi benedictum vinum, sibi ab eo datum, in quotidiano vsu potatum sufficeret, iter arripuit contra Gundebaldum & Godeglisum fratrem eius, commoto exercitu maximo: & Burgundiones cum ingenti multitudine venerunt contra eum super Oscharam fluuium secus castrum, quod Diuion dicitur: ibique inter se atrociter confluentes, Gundebaldus ac Godeglisus cum Burgundionibus terga verterunt, & vix fuga lapsi euaserunt. Ludouico, vt solebat, existente victore, Gundebaldus se in Auinione reclusit, & per Aredium consiliarium suum pacem à Ludouico expetiit. Ludouicus verò, ablatis thesauris, cum præda maxima & Francorum exercitu ad propria est reuersus. Et mittens legatum, nomine Paternum, virum industrium, ad Alaricum regem Gothorum, de amicitia inter eos conditione mandauit. Alaricus verò cum per Paternum vellet Ludouicum decipere, à Paterno exploratis, quæ circa eum erant, & thesauris eius ingenio subarratis, illusus est.

Prælium cum
Burgundi-
onibus.

In diebus illis rex Ludouicus cum venisset Parisios, vbi sedem suam constituit, ait ad reginam & ad populum suum: Satius mihi molestum est, quod Gotthi Arriani partem optimam Galliarum tenent. Eamus cum Dei auxilio, & eiciamus eos de terra ipsa, nostrisque ditionibus, quia valde bona est, eam subiciamus, habentes iustitiam aduersus Alaricum, ad quem pro amicitia conditione legatum direximus, per quem nos decipere voluit. Placuit hoc consilium proceribus Francorum. Tunc per consilium reginæ suæ fecit Ecclesiam in honore Apostolorum Petri & Pauli in Parisiorum ciuitate, & per consilium beati Remigij in Aureliano ciuitate Episcoporum synodum conuocauit: in quo conuentu multa vitia constituta fuere. Rex quoque deuotissimus, pergens contra Alaricum Arrianum, benedictionem petiit à sancto Remigio. Cui & benedictionem dedit, & victoriam in verbo Christi spondit: deditque illi plenum vas, quod vulgaris consuetudo flasconem appellat, de vino quod benedixit: sicut & fecerat, quando post baptismum contra Gundebaldum perrexit, præcipiens illi, vt tam longè ad bellum procederet, quam diu illi & suis, quibus inde dare vellet, illud vinum de prædicto flascone non deficeret. Bibit ergo inde rex, ac regalis familia, & numerosa turba populi, & exinde vberimè satiantur: & vas vini detrimentum non patitur, sed benedictione Dei, per sanctum Remigium indita, more fontis inundatione repletur. Mouit autem rex

Synodus
Aurelianæ.

Insigne mi-
raculum.

cundum exercitum suum de populo Francorum, versus Pictauros ciuitatem: ibi enim tunc Alaricus rex Gotthorum commorabatur: & sic per pagum Turonicum pergens, & reuerentiam sancto Martino atque beato Hilario exhibens, sicut locis suis lector inueniet, cum Alarico rege Gotthorum in campo Moglotinse super fluuium Glinno, milliario decimo ab vrbe Pictauro, bellum conseruit. Illisque inter se compugnantibus, Gotthi cum rege suo nimis collisi, terga verterunt. Ludouicus sicut solebat, victor extitit.

Alarici caes. Cumque Alaricum interficeret, duo Gotthi cum contis eum ex aduerso in latere feriunt: sed propter lorica, qua indutus erat, ledere nequiverunt. Magis autem lorica fidei indutum Dominus per orationem sancti Remigij, patris & patroni sui, adiuuit eum. Patrata siquidem victoria, & multis ciuitatibus suae ditioni subiugatis, vsque Tolosam perrexit: & thesauros Alarici accipiens, per Engolismam ciuitatem, cuius muri ante conspectum eius corruerunt, interfectis Gotthis Arrianis, qui ibi erant, cum gloriosa victoria de multis ciuitatibus, ad propria redijt.

Ludouicus Consul salutarur. Per idem tempus ab Anastasio Imperatore codicillos Ludouicus rex pro consulatu accepit. Cum quibus codicillis etiam illi Anastasius coronam auream cum gemmis & tunicam blatteam misit: & ab ea die consul & augustus est appellatus. Sed & Hormisda Romanae Sedis pontifex sancto Remigio, antiquae metropolis episcopo, quae tunc temporis habebat sub se duodecim ciuitates & totidem Episcopos eiusdem praesidentes, vices suas in regno Ludouici regis, nuper cum integra gente ad fidem conuersi per sanctam eius praedicationem, Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis, commisit hoc modo:

Epistola Hormisdae Pape ad Remigium.

Dilectissimo fratri Remigio Hormisda. Suscipientes plena fraternitatis tuae congratulatione colloquia, quibus nos germanae salutis tuae laetificauit indicio corporali cum spiritualibus officijs incolumitas subnixa: congruam esse perspeximus, hanc ipsam, quam mente gerimus, verbis aperire latitiam. Agis enim summi documenta pontificis, dum & praedicanda facis, & ea insinuare non differs. Praerogatiuam igitur de nostri sumpsimus electione iudicij, quando id operatum te esse didicimus, quod caeteris agendum obnixius imperamus, vt in prouincijs tanta longinquitate disunctis, & Apostolicae sedis vigorem, & patrum regulis studeas adhibere custodiam. Vices itaque nostras per omne regnum dilecti & spiritualis filij, nostri Ludouici, quem nuper, adminiculante superna gratia, plurimis & Apostolorum temporibus aequiparandis signorum miraculis, praedicationem salutariferam comitantibus, cum gente integra conuertisti, & sacri dono baptismatis consecrasti, saluis priuilegijs, quae metropolitani de creuit antiquitas, praesenti autoritate committimus: augentes studij huius participatione ministerij dignitatem, releuantes nostras eiusdem remedio dispensationis excubias. Et licet de singulis non indigeas edoceri, a quo iam probauimus acutijs vniuersa seruari: gratius tamen esse solet, si turis trames ostenditur, & laboraturis iniuncti operis forma monstratur. Paternas igitur regulas, & decreta sanctissimis definita concilijs, ab omnibus seruanda mandamus. In his vigilantiam tuam, in his curam & fraternae monita exhortationis ostendimus. His ea, quanta dignum est, reuerentia custoditis, nullum relinquit culpa locum sanctae obseruationis obstaculum. Ibi fas nefasque praescriptum est: ibi prohibitum, ad quod nullus audeat aspirare: ibi concessum, quod debeat mens Deo placitura praesumere. Quoties vniuersale poscit religionis causa concilium, te cuncti fratres euocante conueniant: & si quos eorum specialis negocij pulsat intentio, iurgia inter eos oborta compesce, discussa sacra lege determinando certamina. Quicquid autem illic pro fide & veritate constitutum, vel prouida dispensatione praecipuum, vel personae nostrae autoritate fuerit confirmatum, totum ad scientiam nostram instructa relationis attestacione perueniat. Eo fit, vt & noster animus officij charitate dati, & tuus securitate perfruatur accepti. Deus te incolumem custodiat, frater charissime.

Nota Rom. Pontificis auctoritatem. Huius sancti Hormisdae pontificatus tempore, sepe fatus Ludouicus rex gloriosus coronam auream cum gemmis, quae regnum appellari solet, beato Petro, sancto Remigio suggerente, direxit. Hic beatus Hormisda Papa misit Constantinopolim ad Iustinum

num Imperatorem in legatione Germanum Capuanum Episcopū, cuius animam vidit ab angelis in cælum deferri sanctus Benedictus, qui pro curatione puellæ dæmoniacæ, ad beatum Remigium literas suas direxit.

Post hæc omnia mortuus est Ludouicus rex in pace, & sepultus est in basilica sancti Petri Apostoli, quam ipse & regina sua ædificauerunt. Mortuus est autem anno quinto, postquam cum Alarico rege Gotthorum pugnavit. Regnavit quoque simul annis triginta. Et eodem momento, quo mortuus est Ludouicus Parisijs, reuelante spiritu sancto beatus Remigius, cum esset Rhemis, defunctum fuisse cognouit, & sibi assistentibus indicauit. His ita gestis, filius Clodomiri, filij Ludouici regis, nomine Clodoaldus, interfecit fratribus suis, quos vnà cum eo post patris obitum Crotildis regina nutrebat, in clericum se totondit, & processu temporis, vitæ ac religionis suæ merito, partem hereditatis à patruis regibus obtinuit: de qua Duziacum villam in pago Mosogamensi, cum appendicijs suis, sancto Remigio & Rhemenfi Ecclesiæ tradidit, & villam Riuiiacum in pago Biturico sancto Dionysio delegauit. Villam quoque Nouientum in pago Parisiaco, cum omnibus ad se pertinentibus, matri Ecclesiæ Parisiensis ciuitatis, vbi presbyter extitit ordinatus, donauit: In qua villa, plenus virtutibus, migrans ad Dominum, in Ecclesia, quam ipse ædificauerat, corpore fuit in pace sepultus.

Cum Episcopi demum Gallia ac Belgicæ prouinciæ, causa fidei ad synodum conuenerunt, beatum Remigium vndeunque doctissimū, & in scripturis sanctis eruditissimum, ac in Ecclesiasticis dogmatibus exercitatum, ad idem concilium venire petierunt. Cui synodo Arrianus quidam hereticus, acerrimus disputator, & dialecticis propositionibus ac conclusionibus confusus, & inde nimis elatus, intererat. Ingreffente autem sancto Remigio Episcoporum concilium, à multitudine fratrum expectantium, assurgentibus omnibus, reuerenter sicut angelus Dei suscipitur. Superbus autem hereticus, & malè de viro Dei sentiens, dedignatus est ei assurgere. Qui protinus, cum sanctus Remigius ante eum transijt, ita obmutuit, vt nec verbum quidem vllum effari potuerit. Expectantibus autem omnibus, vt post allocutionem sancti Remigij hereticus ille aliquid diceret, nihil potuit loqui: sed ad vestigia sancti Remigij pronus cadens, nutibus veniam petijt. Cui sanctus Remigius dixit: In nomine Domini nostri Iesu Christi, veri filij Dei viui, si ita de eo rectè sentis, loquere, & de illo, sicut catholica credit Ecclesia, credè & confitere. Ad cuius vocem antè superbus hereticus, humilis iam & catholicus, catholicam fidem de sancta & inseparabili Trinitate, & de Christi incarnatione catholicè confessus est, & in eadem confessionis suæ fide se permansurum professus est. Sicq; anima per infidelitatem perditò, & corporali voce propter superbiam cõdemnato, virtute diuina sanctus Remigius & animæ & corporis reddidit sanitatem: cunctis, qui ad erant, seu hæc audituri erant, sacerdotibus patenter ostendens, de malè sentiendo peccante in Christum, qui per humanitatē proximus & frater nobis fieri dignatus est, quomodo erga peccantes in se vel in Ecclesiam, atque rebelles, & erga post recognoscen-
tes & pœnitentes debeant agere.

Senescente autem sancto Remigio, & DEI spiritu sibi reuelante, quoniam abundantiam ipsius anni secutura esset fames: secutus sancti Ioseph prouidentiam, de anno na, quæ in villis Episcopij nata fuerat, vel quam ab alijs comparauerat, acervos, quos metas dicimus, fecit, vt populo, fame postmodum laboraturo, inde subuenire valeret. Vnde & in villa, quæ Celtus dicitur, plures metas fieri iussit. Ipsi autem homines Celtenses, semper rebelles & seditiosi fuerunt. Qui quadam die Dominica inebriati, cœperunt inter se dicere: Quid ille Iubileus (sic enim appellabatur propter ætatis prolixitatem sanctus Remigius) facere vellet de illis metis, quas congregauerat? an ciuitatem inde facere vellet? quia sicut turres per muros ciuitatis, ita per circuitum cortis, metæ habebantur. Et suadente diabolo, se mutuò adhortati sunt, vt focum in eas mitterent. Quod cum sancto Remigio in propinqua villa, quæ Basilica cortis dicitur, consistenti, celeri nuncio est delatum, ascendit equum, vt ad tantam præsumptionem compescendum, ad Celtum veniret. Quod cum peruenit, iam ipsæ metæ ardebant. Beatus autem Remigius & ætate & vespertino frigore, sicut in autumno solet fieri, frigidus, de equo descendit, & à longè se calefacere cœpit, tranquillo corde & ore dicens: Semper bonus est focus, si non super potest. Veruntamen omnes, qui hoc egèrunt, & qui de eorum germine nati fuerint, viri ponderosi fiant, & sceminæ gutturnosæ sint. Quod ita

Vltio diuina in homines improbos.

completum est. Nam vsque ad tempora Caroli Magni Imperatoris, qui eosdem homines de Celto, quoniam Vicedominum in eadem villa morte crudelissima occiderunt, exterminauit, & authoribus interfectis, consentientes per diuersas provincias dispergi, atque perpetuo exilio eodem fecit, & de ceteris villis Episcopij Rhemensis eandem villam restaurari præcepit: ita viri & scemina multati permanserunt, sicut sancti viri sententia promulgauit. Quosdam etiam de eorum progenie, qui tunc fuga lapsi, cum alij dispergebantur, remanserunt, & ad eandem villam redierunt. nos hanc vindictam sustinentes tententiam vidimus, sicut & Giezi cum domo sua, maledictione Elisei, epra multatus est.

4. Reg. 5.

Aprè quidem sententia viri Dei, spiritu eius repleti, quo sicut presentes vidit, ita posteros eorum rebelles ac seditiosos præuidit: vindictam huiusmodi præsumptores non solum in se, verum & in genere contraxerunt: vt sicut peccato primi parentis, per traducem seminis, cuncti ex eo geniti peccatum eius & mortem corporis pro peccato illatam traxerunt, ita & genitalibus eorum præsumptorum generati, vindictam illatam generantibus sustinerent. Et quia in scemineo sexu non erat, vbi vindicta similis in membris similibus monstraretur: sicut per guttur primæ matris gustus illicitus transiens, ad præuaricatricis sobolem deriuauit culpam, sic & ad genitas de hac stirpe propagaretur ignominiosa hereditas: veluti per Moysem Domino dicitur: Qui reddis iniquitatem patrum filijs ac nepotibus.

Exod. 34.

Post præmissas autem & alias multas virtutes, quas Dominus per hunc sanctum suum operari dignatus est, gemitus & suspiria illius exaudiens, quibus dicebat: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei: & Satiabor, dum manifestabitur gloria tua: reuelauit ei Dominus, consolans eum, imminere diem obitus sui: Qua de re, secundum sacros canones, testamentum rerum suarum condidit, ad hereditatem illam festinans, de qua Propheta dicit: Cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hereditas Domini. Omnis qui dormit in morte, perdit hereditatem. Sed cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hereditas Domini: quia electi Dei postquam peruenerint ad mortem, tunc inueniunt hereditatem. Sic sanctus Remigius terrenam derelinquens hereditatem, accepit æternam: quia oliua fructifera per lucida misericordiæ opera extitit in domo, videlicet Ecclesia Dei. Vnde sperauit iure in misericordia Dei sui, veraciter dicens: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: quia sicut corpus satiatur pane, ita de lachrymis reficitur anima, quoniam exinde sperat remissionem peccatorum habere. Dies verò & nox, pro seculi diuersitate ponuntur: quia siue in prosperis rebus, siue in aduersis, desiderij sui lachrymas Deum desiderans anima fundit, sciens scriptum: Vanum est vobis ante lucem surgere. surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. Ante lucem quippe surgere, est, prius quam claritas æternæ lucis & retributionis appareat, in presentis vitæ nocte gaudere. Sedendum ergo prius est, vt post rectè surgamus: quia quisquis nunc se spontè humiliat, hunc sequens gloria exultat. Manducatur autem panem doloris: qui gemit in hac peregrinatione, & cælesti desiderio ad æternam anhelat patriam. Condito siquidem testamento, & dispositis omnibus, quia vt scriptum est, verus agricola omnem vitis veræ palmitem fructum ferentem purgat, vt fructum plus afferat: oculorum corporalium lumine aliquandiu est priuatus, quatenus mentis oculis intentius quæ superna sunt, ad quæ toto desiderio anhelabat, contemplari valeret. Studebat autem in suæ probationis tentatione semper gratias agere, hymnis Dei & laudibus diebus ac noctibus vacans, & fidei mente intelligens, quoniam qui humiliter flagella suscipiunt, post flagella sublimiter ad requiem suscipiuntur. Quod & in eo Dominus in presenti volens ostendere, quasi pignus æternæ lucis antequam deederet, visum ei restituit: Vnde, sicut & de amissione luminis, nomen Domini benedixit. Et non post longum spatium sciens adesse diem sui transitus, per Missarum celebrationem ac sacræ communionis largitionem, valefaciens & dans pacem filijs suis, postquam per viginti & duos annos in clericali ordine: in Episcopatu verò septuagintaquatuor continentissimè ac religiosissimè fidelis seruus & prudens Domino ministravit, nonagesimo sexto ætatis suæ anno, Idibus Ianuarij, sancti certaminis cursu consummato, fide seruata, cum multiplici bonorum operum fructu & animarum lucro, vt diu desiderauit, anima cælos penetrans, terræ corpus reddidit: accipiens stolam albam, anime scilicet beatitudinem sempiternam, donec in resurrectione alteram acci-

Pfalm. 41.

Pfalm. 16.

Pfalm. 126.

Pfalm. 41.

Pfalm. 126.

Iohan. 15.

S. Remigij fit cæcus.

Recipit visum.

Episcopus fuit annis 74. Moritur.

accipiat stolam, beatam videlicet vnâ cum anima resumpta glorificandi corporis immortalitatem.

Beatus igitur athleta Dei, confessor officio, martyr quoque studio, inuictus certamine, palmam quærens sanguine. Quem quia diu contigit in corpore viuere, necesse fuit etiam longiora carnis & diaboli & prauorum hominum tentamenta tolerare. Quia enim, adiuuante se Domino, virtutem patientiæ fortiter seruare contendit, & in pace Ecclesiæ vixit, & tamen martyrij palmam tenuit. Consummato ergo feliciter cursu, ad sanctorum Apostolorum ac martyrum consortium, confessor Domini preciosus Remigius post mortem corporis gloriosè peruenit, sicut attestatur Apostolica illi gratia collata, gens videlicet Francica, ad fidem Christi per eum conuersa, & baptisimi gratia consecrata: martyrij palma, longanimitas patientiæ in longèuitate ipsius vitæ: confessionis gloria, orthodoxæ fidei prædicatio, & virtutum tam in vita ipsius corporis, quàm & post obitum præclara ostensio.

Cæterum cum funus sanctissimum deferretur ad sepulturam versùs Ecclesiam sanctorum martyrum Timothei & Apollinaris, secus Ecclesiam sancti Christophori martyris, in loco, vbi extunc & nunc crux est posita, & vbi multa miracula Deus postea pro sancto Remigio ostendit: ita feretrum est aggrauatum, vt nullo modo quocunque ingenio, vel à quantiscunque hominibus posset moueri. Et stupentibus omnibus, & petentibus Dei omnipotentiam, vt dignaretur ostendere, in quo loco eiusdem sancti sui corpus vellet reponi: designauerunt ad basilicam præfatorum martyrum, & feretrum moueri non potuit. Proposuerunt, vt ferretur ad Ecclesiam sancti Nicasij, & moueri non potuit. Proposuerunt, vt ferretur ad Ecclesiam sanctorum Sixti & Sincij, & nec sic moueri potuit. Tandem coacti, quoniam parua ecclesiola erat in honore beati martyris Christophori, sed nullum corpus nominati sancti in ea iacebat, & in qua eique circumiacentibus atrijs ex antiquo erat cœmeterium Rhemensis Ecclesiæ: petierunt vt Dominus declararet, si in eadem ecclesiola vellet illud corpus sanctissimum poni. Et sic tanta facilitate motum est feretrum, vt nullum onus portantes sentirent: Sepultum est autem illud venerabile corpus in eadem ecclesiola, vbi altare est in honore sanctæ Genoueæ, quæ familiarissima extitit beato Remigio. Quod manifestum est actum fuisse diuina dispositione, atque ipsius voluntate, vt sicut res suo nomine adquisita, iuxta sacras leges episcopo Ecclesiæ Rhemensis erant vnita: ita & quæ ipsius meritis erant decætero acquirenda, Rhemensi Ecclesiæ, in cuius iaceret territorio, vnirentur.

Post cuius obitum cum lues inguinaria populū primæ Germaniæ deuastaret, & omnes Rhemensis prouinciæ incolæ huius cladis terrerentur auditu, concurrunt Rhensium populū ad sancti sepulcrum, congruum huius causæ flagitare remedium. Accensis quæque cereis, lychnisq; non paucis, hymnis psalmisq; cælestibus per totâ excubat noctem. Manè autem factò, quid adhuc precatui desit, in tractatu rimatur. Repererunt etenim, reuelante Deo, qui sanctum suum mirificari voluit apud homines, quem apud se mirificatum habebat, qualiter oratione præmissa, adhuc maiori propugnaculo vrbs propugnacula munitur. Assumpta igitur palla de beati sepulcro, cõponunt eam in modum feretri: accensisque super cruces cereis atque super ceroferarijs, dant voces in canticis: circumueunt urbem cum vicis, nec prætereunt vllum hospitium, quod non hac circumitione concludant. Quid plura? Non post multos dies, fines huius ciuitatis Rhemensis lues aggreditur memorata. Veruntamen vsque ad eum locum accedens, quo beati pignus accessit, ac si constitutum cerneret terminum, intrò ingredi vllò modo non est ausa: sed etiam quæ in principio peruaserat, huius virtutis repulso reliquit. Qui beatissimus pontifex & in vita corporis, & post obitum, sicut infirmis sanitatum gratiam reddidit, sic & in peruasores sæpissimè vltor extitit.

Erat enim haud procùl à basilica campus tellure fœcundus, (Tales enim incolæ olcas vocant) & hic datus sancti basilicæ fuerat. Quem vnus è ciuibus peruadit, despiciens hominem, qui eum sancto loco contulerat. Qui cum ab Episcopo ac loci præposito crebrò conuentus fuisset, vt quæ iniustè peruaserat, redderet: paruipendens verba, quæ audiebat, pertinaci direpta defenabat intentione. Denique causa extitit, & non deuotio, vt properaret ad sancti basilicam. Arguitur iterum à loci præposito pro peruasione campi, sed nihil dignum ratione respondit. Explicitisque negocijs, ascenso equo ad do-

Feretrum immobile.

Tandem mouetur feretrum.

Psalm. 4.

Nota populi deuotionem.

Eius deuotionis effectus.